

Luontoinventoinneista luontoarvojen turvaamiseen

METSO-ohjelman toteutus kunnissa ja seurakunnissa

**Susanna Anttila, Terhi Koskela, Irja Löfström, Riikka Paloniemi
ja Kimmo Syrjänen**

Luontoinventoinneista luontoarvojen turvaamiseen

METSO-ohjelman toteutus kunnissa ja seurakunnissa

**Susanna Anttila, Terhi Koskela, Irja Löfström, Riikka Paloniemi
ja Kimmo Syrjänen**

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Suomen ympäristökeskuksen raportteja 2 | 2016
Suomen ympäristökeskus
Luontoympäristökeskus

Taitto: Erika Várkonyi
Kuvat: Kimmo Syrjänen

Julkaisu on saatavana vain internetistä:
www.syke.fi/julkaisut | helda.helsinki.fi/syke

ISBN 978-952-11-4546-9 (PDF)
ISSN 1796-1726 (verkkokj.)

Julkaisun otsikko: Luontoinventoinneista luontoarvojen turvaamiseen – METSO-ohjelman toteutus kunnissa ja seurakunnissa
Kirjoittajat: Susanna Anttila, Terhi Koskela, Irja Löfström, Riikka Paloniemi ja Kimmo Syrjänen

Rahoittaja/toimeksiantaja: Ympäristöministeriö

Julkaisija ja kustantaja:
Suomen ympäristökeskus (SYKE)
PL 140, 00251 Helsinki,
puh. 0295 251 000,
syke.fi

Julkaisuvuosi: 2016

TIIVISTELMÄ

Yksi Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelman (METSO) tavoitteista on suojella 7 000 hehtaaria kuntien ja seurakuntien metsiä vuoteen 2025 mennessä. Vuoden 2015 kevääseen mennessä kunnat ovat suojelleet METSO-ohjelmalla 2 120 hehtaaria ja seurakunnat 1 025 hehtaaria metsiä. Kunnille ja seurakunnille on maksettu korvauksia suojelusta yhteensä 11,4 miljoonaa euroa. Kuntien pysyvästi suojelamat alueet ovat noin kolme kertaa suurempia kuin METSO-kohteet keskimäärin. Kuntien ja seurakuntien laajat METSO-kohteet ovat tehostaneet ohjelman toteuttamista.

Ympäristöministeriö rahoitti vuosina 2010–2012 yhteensä 764 000 eurolla hankkeita, joissa inventoitiin METSO-ohjelmaan soveltuvia alueita kuntien ja seurakuntien metsistä. Yhteensä 50 kuntaa ja kahdeksan seurakuntaa ja seurakuntayhtymää osallistui hankkeisiin. Tuloksena löytyi yli 10 300 hehtaaria METSO-ohjelmaan soveltuvia metsiä.

Inventoinneissa löytyneiden METSO-kohteiden pinta-alasta oli kevääseen 2015 mennessä päätetty suojella, turvata metsäsuunnittelussa tai esittää suojeluun kunnissa noin 78 % ja seurakunnissa 65 %. Monessa kunnassa ja seurakunnassa kohteiden pysyvää suojelua harkitaan edelleen. Noin kolmasosa inventoinneissa löytyneistä kohteista aiotaan turvata osana metsäsuunnittelua. Tähän mennessä kunnat ovat suojelleet inventoinneissa tunnistetuista METSO-kohteista suojelualueina noin 900 hehtaaria ja seurakunnat 84 hehtaaria. Lisäksi kunnissa ja seurakunnissa on päätetty esittää pysyvään suojeluun yhteensä noin 1 100 hehtaaria inventoinneissa löydettyjä kohteita.

Inventointien antamat hyvät pohjatiedot ovat helpottaneet päätöksentekoa kohteiden turvaamisesta. Kunnissa ja seurakunnissa on tahtoa luontoarvojen turvaamiseen, mutta halu säilyttää alueiden maanomistus ja maankäytön päätösvalta itsellä vähentää kiinnostusta pysyvään suojeluun. Suojelu nähdään myös virkistyskäyttöä rajoittavana tekijänä.

Kunnissa ja seurakunnissa tarvitaan lisää tietoa mm. suojelukeinon valinnasta, suojelun korvauksista, suojelun aiheuttamista käyttörajoituksista sekä suojelun ja muiden käyttömuotojen kustannusten ja hyötyjen vertailusta. Julkisyhteisöille suunnattua tietoa METSOsta on saatavilla metsonpolku.fi -sivustolla. Tietoa eri suojelukeinoista ja METSOsta tulee lisätä ja kynnystä ottaa yhteyttä ELY-keskukseen tulisi edelleen madaltaa. Viestintää METSOsta kuntiin ja seurakuntiin tulee jatkaa. Keskeisessä roolissa tiedonvälityksessä ovat ympäristöministeriö, Suomen Kuntaliitto, ELY-keskukset sekä metsänhoitoyhdistykset. Myös kuntien luonnonhoidon osaamisesta sekä mahdollisuutta osallistua luonnonhoidon ja ekosysteemien ennallistamisen hankkeisiin tulisi vahvistaa.

Asiasanat: metsät, luonnonsuojelu, kunnat, seurakunnat, ympäristöministeriö, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset, metsäsuunnittelu, luontoinventointi, luonnonsuojelualueet, virkistysalueet, METSO-ohjelma

SAMMANDRAG

Ett av målen för handlingsplanen för den biologiska mångfalden i skogarna i södra Finland (METSO) är att skydda 7 000 hektar skog som ägs av kommuner och församlingar före år 2025. Till och med våren 2015 har kommunerna skyddat 2 120 hektar och församlingarna 1 025 hektar skog genom METSO-handlingsplanen. Totalt 11,4 miljoner euro har betalats till kommunerna och församlingarna som ersättning för skyddet. Kommunernas permanent skyddade områden är cirka tre gånger större än METSO-områdena i genomsnitt. Kommunernas och församlingarnas METSO-områden har effektiviserat genomförandet av handlingsplanen.

Under åren 2010-2012 finansierade miljöministeriet med sammanlagt 764 000 euro projekt där områden som är lämpliga för METSO-handlingsplanen i kommuners och församlingars skogar inventerades. Sammanlagt femtio kommuner och åtta församlingar deltog i projekten. Som resultat hittades mer än 10 300 hektar skogar som är lämpliga för METSO-handlingsplanen.

Av områdena som hittades i inventeringarna har kommunerna redan skyddat, beslutat att beakta i skogsplaneringen eller beslutat att föreslå skydd för cirka 78 % av områdena, och församlingarna 65 %. Kommunerna och församlingarna överväger fortfarande skyddet av områdena. Ungefär en tredjedel av områdena ska värnas om i skogsplaneringen. Hittills har kommunerna skyddat c. 900 hektar områden identifierade i METSO-inventeringarna och församlingarna 84 hektar. Dessutom har kommunerna och församlingarna beslutat att föreslå skydd för cirka 1 100 hektar.

Bra grundläggande information från inventeringarna har underlättat beslutsfattandet om att skydda områdena. Kommunerna och församlingarna har en vilja att skydda naturvärden, men önskan att bevara både markägandet och beslutsfattandet om markanvändningen minskar intresset för permanent skydd. Skyddet ses också som en faktor som begränsar rekreationsbruket av områdena.

Kommunerna och församlingarna behöver mer information om bl.a. valet av metoden för skydd, ersättningarna för skyddet, begränsningarna för användningen av skyddade områden samt jämförelse av kostnader och fördelar mellan skydd och annan markanvändning. Riktad information om METSO till offentliga sektorn finns på webbplatsen metsonpolku.fi. Information om de olika skyddsmetoderna och om METSO bör ökas och kontakt med NTM-centralen uppmuntras. Kommunikation om METSO till kommuner och församlingar bör fortsätta. Miljöministeriet, Finlands Kommunförbund, NTM-centralerna och skogsvårdsföreningarna spelar en nyckelroll i att sprida information. Dessutom borde kommunernas kunskap om naturvård stärkas samt möjlighet att delta i restaureringsprojekt av ekosystem förbättras.

Nyckelord: skogar, naturskydd, kommuner, församlingar, miljöministeriet, närings-, trafik- och miljöcentraler, skogsplanering, naturinventering, naturskyddsområden, rekreationsområden, METSO-handlingsplanen

SUMMARY

One of the objectives of The Forest Biodiversity Programme for Southern Finland (METSO) is to conserve 7,000 hectares of forests owned by municipalities and parishes by the year 2025. Within the METSO-programme, municipalities had conserved 2,120 hectares and parishes 1,025 hectares of forests with total compensation of 11.4 million euros by the spring 2015. The conserved areas owned by the municipalities have been about three times larger than the METSO sites on average, which has remarkably enhanced the implementation of the METSO-programme.

During 2010–2012 the Ministry of the Environment awarded a total of 764,000 euros of funding for projects surveying forests owned by municipalities and parishes in order to find suitable areas for implementing the METSO-programme. Fifty municipalities and eight parishes participated in the inventory projects. As a result, more than 10,300 hectares of forests suitable for the METSO-programme were found.

By the spring 2015 around 78% of the sites identified in the METSO inventories and owned by the municipalities and 65% owned by the parishes were decided to be protected by the Nature Conservation Act or by the means of the forest planning or were proposed to be protected in the future. The protection of some areas is still under consideration. About one-third of the areas found in the inventories were intended to be safeguarded in the forest planning. So far, some 900 hectares of the METSO sites identified in the inventories have been conserved by the municipalities and 84 hectares by the parishes. In addition, the municipalities and the parishes had decided to propose conservation of approximately 1,100 hectares of forests of interest found in the inventories.

Good basic information provided by the inventories has encouraged the decision-making of safeguarding the sites. The municipalities and the parishes have the will to secure the natural values, but the desire to keep the ownership as well as the land-use decision-making power reduces the interest in permanent conservation. Protection is also seen as a limiting factor for the recreational use of the forests.

Municipalities and parishes need more information about the available methods of conservation, the compensations paid for conservation, the restrictions that result from the conservation as well as the comparisons of the costs and benefits of the conservation and other forms of utilisation. Information about METSO for the public corporations is available at metsonpolku.fi website. However, information on the various protection methods and the METSO-programme should be increased and the threshold for contacting the Economic, Transport and the Environment (ELY) Centres should be further lowered. Informing the municipalities and the parishes about the programme should continue. The Ministry of the Environment, the Association of Finnish Local and Regional Authorities, the ELY Centres and the Forest Management Associations are essential in communicating the METSO-programme. Also, knowledge of nature management activities and opportunities to participate in the management and restoration projects should be increased in the municipalities.

Keywords: forests, nature conservation, municipalities, parishes, Ministry of the Environment, Economic, Transport and the Environment Centres, forest planning, nature inventory, nature conservation areas, recreation area, METSO-programme

ALKUSANAT

Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelmaa (METSO) koskevassa valtioneuvoston periaatepäätöksessä on tavoitteena, että kuntien ja muiden julkisyhteisöjen, kuten seurakuntien, maita suojellaan yhteensä 7 000 hehtaaria vuoteen 2025 mennessä. Tässä raportissa luodaan katsaus siihen, miten kunnat ja seurakunnat ovat tätä tavoitetta toteuttaneet. Raporttiin on myös koottu kyselyyn perustuvia tietoja siitä, missä määrin kunnat ja seurakunnat ovat suojelleet ja turvanneet ympäristöministeriön vuosina 2010–2012 rahoittamissa inventoinneissa löydettyjen METSO-ohjelmaan soveltuvien kohteiden luontoarvoja. Raportissa esitellään myös tekijöitä, jotka vaikuttavat kuntien ja seurakuntien halukkuuteen suojella metsiään, sekä millaista tietoa ja tukea kunnat ja seurakunnat luontoarvojen turvaamisen tueksi tarvitsevat.

Kyselyajankohtana keväällä 2015 tilanne näyttäytyi hyvänä. Lähes puolet suojelutavoitteesta oli jo toteutunut: METSOa toteuttavien Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten tietojen mukaan METSO-ohjelmassa oli suojeltu kuntien ja seurakuntien kohteita yhteensä 3 145 hehtaaria. Ilahduttavasti kuntien pysyvästi suojelemat alueet olivat olleet noin kolme kertaa suurempia kuin METSO-ohjelmassa suojellut alueet keskimäärin, mikä on parantanut ohjelman vaikuttavuutta ja vähentänyt hallinnollisia kustannuksia. Kunnille ja seurakunnille oli maksettu korvauksia suojelusta yhteensä 11,4 miljoonaa euroa. METSO-ohjelman rahoitustason lasku valtion budjettikehyksissä vuosina 2016–2019 vähentää myös kuntien ja seurakuntien METSO-suojelun mahdollisuuksia. Toivottavaa onkin, että rahoitustasoa pystyttäisiin ohjelman loppukaudella nostamaan niin, että METSO pääsee tavoitteisiinsa.

Ympäristöministeriön tukemissa inventoinneissa löytyneiden METSO-kohteiden 10 300 hehtaarin pinta-alasta oli vuoden 2015 kevääseen mennessä turvattu metsäsuunnittelussa, suojeltu tai päätetty esittää suojeluun huomattava osa: kunnissa noin 78 % ja seurakunnissa 65 %. Yli kolmasosa inventoinneissa löytyneiden METSO-kohteiden pinta-alasta aiotaan turvata huomioimalla kohteiden luontoarvot metsäsuunnittelussa. Pysyvästi kunnat olivat suojelleet noin 900 hehtaaria ja seurakunnat 84 hehtaaria. Näiden lisäksi noin 1 100 hehtaaria oli päätetty suojella pysyvästi, mutta näiden kohteiden suojelu oli vielä kesken.

Monessa inventoinnin tehneessä kunnassa ja seurakunnassa harkitaan edelleen osan kohteita osalta miten niiden luontoarvot turvataan ja päädytäänkö lopulta pysyvään suojeluun luonnonsuojelualueena. METSO:n toteutusrahoituksen laskeminen tulikin inventointien tulosten hyödyntämisen kannalta huonoon aikaan. Koska huomattava osa kuntien ja seurakuntien METSOon soveltuvista kohteista otetaan joka tapauksessa huomioon metsäsuunnittelussa, inventointien vaikuttavuus on suurempi kuin pysyvästi suojeltujen alueiden pinta-ala.

Tämänkin selvityksen perusteella kunnissa ja seurakunnissa on tahtoa luontoarvojen turvaamiseen. Kiinnostusta pysyvään suojeluun vähentää kuitenkin mm. halu säilyttää alueiden maanomistus ja päätösvalta tulevasta maankäytöstä itsellä. Pysyvä suojelupäätös on iso ratkaisu, jota harkitaan tarkkaan. Alueiden virkistyskäytön ja luonnonsuojelun välillä nähdään myös jossain määrin ristiriitaa. Virkistysalueilla on oma merkityksensä paitsi niitä käyttävien kuntalaisten luontokokemusten myös luontoarvojen säilymisen ja kehittämisen kannalta. Virkistyskäytön ja monimuotoisuuden turvaamisen yhteensovittamiseksi olisikin järkevää ja tarpeellista kehittää edelleen luonnon monimuotoisuuden huomioonottamisen toimintatapoja ja keinoja myös virkistykseen varatuilla alueilla. Virkistysmetsien kautta kuntien ja seurakuntien metsien METSO-kohteet vahvistavat toimintaohjelman yhteiskunnallista vaikuttavuutta ja tekevät METSOa tutummaksi kaikille metsissä liikkujille.

KIITOKSET

Erityisesti haluamme kiittää kuntien ja seurakuntien työntekijöitä, jotka ovat vastanneet kyselyihimme ja antaneet puhelimitse lisätietoja; heidän tarjoamansa tiedot ovat raportin perusta. ELY-keskusten METSO-yhdyshenkilöiltä saimme kattavat tiedot kuntien ja seurakuntien suojelluista METSO-kohteista ja paljon arvokasta tietoa METSO-ohjelman käytännön toteuttamisesta. Tätä tietopohjaa on hyödynnetty raportissa laajasti. Ympäristöministeriö on rahoittanut kyselyjen tekemisen sekä raportin kirjoittamisen. Kiitokset ympäristöministeriön Mikko Kuusiselle, Jani Seppälälle ja Päivi Gummerus-Rautiaiselle työnohjauksesta ja kommentoinnista. Kiitokset hyvistä kommentteista ja kehittämis ehdotuksista myös Suomen Kuntaliiton ympäristöpäällikkö Miira Riipiselle sekä Kuopion kaupungin ympäristöjohtaja Lea Pöyhöselle.

SISÄLLYS

Tiivistelmä	3
Sammandrag.....	4
Summary	5
Alkusanat.....	6
Kiitokset.....	7
Sisällys.....	9
1. Johdanto	11
2. Kuntien ja seurakuntien osallistuminen METSO-ohjelmaan	15
2.1 Suojeltu pinta-ala ja maksetut korvaukset.....	15
2.2 METSO-tiedottaminen kuntiin ja seurakuntiin	18
3. METSO:n eteneminen inventointirahoitusta saaneissa kunnissa	21
3.1 METSO-kohteiden turvaaminen	21
3.1.1 Päätöksenteon vaihe ja turvaamiskeinot	21
3.1.2 Kohteiden suojelun ja turvaamisen käsittely kunnissa ja siihen tarvittava tuki	25
3.1.3 Suojeluhalukkuuteen vaikuttavat tekijät sekä tyytyväisyys korvaustasoon	28
3.1.4 Kuntien tekemät suojeluesitykset ELY-keskuksille	31
3.1.5 Suojelukeinojen sopivuus monimuotoisuuden turvaamiseen kunnan metsissä	31
3.2 Inventointitietojen hyödyntäminen.....	32
3.2.1 Tietojen käyttö ja saatavuus.....	32
3.2.2 Tarvittava tuki inventointitietojen hyödyntämiseen ja kohteiden turvaamiseen.....	34
3.3 Avoin palaute ja kehittämis ehdotukset	36
4. METSO:n eteneminen inventointirahoitusta saaneissa seurakunnissa	39
4.1 METSO-kohteiden turvaaminen	39
4.1.1 Päätöksenteko kohteiden turvaamisesta ja tyytyväisyys korvauksiin	40
4.1.2 Suojeluhalukkuuteen vaikuttavat tekijät	40
4.2 Inventoinnin tulosten hyödyntäminen ja siihen tarvittava tuki seurakunnissa ..	41
5. Kuntien ja seurakuntien METSO: kehittämis ehdotuksia ja haasteita.....	43
5.1 Kunnat.....	45
5.2 Seurakunnat.....	46
Kirjallisuus.....	47
Liite 1. Ympäristöministeriön rahoittamien inventointihankkeiden tulokset: kuntien ja seurakuntien omistama METSO-ohjelmaan soveltuva pinta-ala kunnittain	48
Liite 2. Kysymykset ja vastausvaihtoehdot METSO-inventoinnin tehneisiin kuntiin suunnatussa kyselyssä keväällä 2015	50
Liite 3. Kysymykset ja vastausvaihtoehdot METSO-inventoinnin tehneisiin seurakuntiin suunnatussa kyselyssä keväällä 2015.....	54

1 Johdanto

Lähes kaikki Suomen kunnat omistavat metsää. Kuntien omistuksessa oleva metsäpinta-ala on noin 430 000 hehtaaria (Suomen virallinen tilasto 2013). Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelman (METSO) toteutusalueella kuntien metsistä runsas kolmannes on virkistys- ja ulkoilumetsiä (Monimuotoisuuden turvaaminen... 2006). Evankelis-luterilaiset seurakunnat omistavat metsää noin 183 000 hehtaaria (Kirkkohallitus 2013). Yhteensä näiden julkisyhteisöjen metsäomistus on noin 2,6 % maamme metsäpinta-alasta.

METSO-ohjelman toteuttaminen perustuu valtioneuvoston periaatepäätökseen¹. Yksi periaatepäätöksen tavoite on, että kuntien ja muiden julkisyhteisöjen kuten seurakuntien maita suojellaan 7 000 hehtaaria. Kuten yksityisille maanomistajille myös kunnille ja seurakunnille METSOon osallistuminen on vapaaehtoista. Valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisesti ympäristöministeriön onkin kehitettävä keinoja kuntien aktivoimiseksi mukaan METSOon toteuttamiseen:

”Valtioneuvosto edellyttää, että

- ympäristöministeriö arvioi kuntametsissä toteutettujen METSO-inventointien tulokset. Samalla arvioidaan nykyisten ohjeiden ja korvausperiaatteiden toimivuus sekä selvittää, miten inventoinneissa löytyneiden kohteiden luontoarvot turvataan.*
- ympäristöministeriö tarkistaa yhdessä Suomen kuntaliiton kanssa KuntaMETSO -työryhmän ehdottamien toimenpiteiden toimivuuden ja arvioi niiden toteutumista.*
- ympäristöministeriö päättää edellä mainittujen arviointien tulosten perusteella METSOon liittyvistä jatkotoimenpiteistä kuntien metsien osalta vuonna 2015.”*

(Valtioneuvoston periaatepäätös Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelman jatkamisesta 2014–2025)

Kunnat ja seurakunnat voivat myydä METSO-ohjelman luonnontieteelliset valintaperusteet täyttäviä kohteita valtiolle suojelutarkoituksiin tai perustaa yksityisen suojelun alueen. Nämä suojelukeinot perustuvat luonnonsuojelulakiin. Kunnat ja seurakunnat saavat valtiolle luonnonsuojeluun myytävästä alueesta täyden korvauksen (puuston ja maa-alueen arvo)². Yksityisen suojelun alueen perustamisesta seurakunnat saavat korvauksen kohteen puuston arvon mukaan. Koska kunnilla on lakisääteisiä velvoitteita turvata monimuotoisuutta ja tarjota kuntalaisille virkistykseen soveltuvia alueita (luonnonsuojelulain 6 §, maankäyttö- ja rakennuslain 5 §, 39 § ja 54 §), kunnat voivat saada METSO-ohjelmassa yksityisen suojelun alueen perustamisesta enimmillään 50 %:n korvauksen kohteen käyvästä metsätalousarvosta. Muiden käyt-

¹ Valtioneuvoston periaatepäätös METSO-toimintaohjelmasta verkossa:

http://www.metsonpolku.fi/fi/METSO/METSO_periaateptsSuomi.pdf

² Lisätietoa kunnille maksettavista korvauksista: http://www.metsonpolku.fi/fi/metsanomistajille/kunta_laskentaesimerkki.php

Lisätietoa seurakunnille maksettavista korvauksista: <http://www.metsonpolku.fi/fi/metsanomistajille/seurakuntaesimerkit.php>

Taulukko 1. METSO-inventoinnin ympäristöministeriön rahoituksella toteuttaneet kunnat ja seurakunnat. Inventointirahoitusta saanut Nummi-Pusula kuuluu nykyisin Lohjan kaupunkiin. Inventointien tulokset on esitelty liitteessä 1.

VARSINAIS-SUOMEN ELY-KESKUS	
Eura	
Laitila	
Mynämäki	
Pori	
Rauma	
Salo	
Turku	
Uusikaupunki	
UUDENMAAN ELY-KESKUS	
Askola	
Helsinki	
Inkoo	
Lohja	
Myrskylä	
Pornainen	
Porvoo	
Pukkila	
Sipoo	
Tuusula	
Vantaa	
Vantaan seurakuntayhtymä	
Vihti	
KAAKKOIS-SUOMEN ELY-KESKUS	
Itä-Uudenmaan seurakunta	
Kotka	
Kouvola	
PIRKANMAAN ELY-KESKUS	
Kangasala	
Nokia	
Sastamala	
Tampere	
Tampereen seurakuntayhtymä	
HÄMEEN ELY-KESKUS	
Asikkala	
Hattula	
Heinola	
Hollola	
Janakkala	
Lahti	
Loppi	
Nastola	
Tammela	
ETELÄ-SAVON ELY-KESKUS	
Mikkeli	
ETELÄ-POHJANMAAN ELY-KESKUS	
Kauhava	
Lapua	
Seinäjoki	
Soini	
KESKI-SUOMEN ELY-KESKUS	
Jyväskylä	
Karstula	
Karstulan seurakunta	
Kinnula	
Äänekoski	
POHJOIS-SAVON ELY-KESKUS	
Kuopio	
POHJOIS-KARJALAN ELY-KESKUS	
Lieksan seurakunta	
Nurmeksien seurakunta	
POHJOIS-POHJANMAAN ELY-KESKUS	
Haapajärvi	
Muhoksen seurakunta	
Oulu	
Pyhäjoen seurakunta	
Siikalatva	
KAINUUN ELY-KESKUS	
Kuhmo	
Puolanka	

tömuotojen metsätaloustaloudelle asettamat rajoitukset – kuten kohteen virkistyskäyttö – laskevat korvaussummaa.

Ympäristöministeriö tarjosi vuosina 2010–2012 rahoitusta inventointihankkeille, joissa selvitettiin METSO-ohjelmaan soveltuvia alueita kuntien ja seurakuntien metsistä. Rahoitusta sai 53 hanketta yhteensä 764 000 euroa. Hankkeissa oli mukana 50 kuntaa ja kahdeksan seurakuntaa tai seurakuntayhtymää. Osa hankkeista oli useamman kunnan yhteishankkeita. Luettelo inventoinnin tehneistä kunnista ja seurakunnista on taulukossa 1.

Inventointirahoituksen tarkoitus oli tukea KuntaMETSO-työryhmän ehdotuksia kuntien metsien virkistyskäytön ja metsätalouden yhteensovittamiseksi (Monimuotoisuuden turvaaminen... 2006). Inventointirahoituksen hakuilmoituksen mukaan:

”Inventointien tarkoituksena on kannustaa kuntia luonnonlaatualueiden arvokkaiden kohteiden omaehtoiseen säilyttämiseen ja niiden luontoarvojen kehittämiseen. Saatuaan asianmukaiset tiedot alueensa METSO-kohteista kunta voi itse päättää, miten niiden kanssa toimii. Kunnat voivat esimerkiksi tarjota inventoinneissa löytyviä merkittäviä metsäkohteita METSO-ohjelmaan ja saada korvausta alueesta, mikäli valtio ostaa sen suojelualueeksi.”

Vuonna 2011 ympäristöministeriö ohjeisti, että ELY-keskukset voivat maksaa kunnille korvauksia myös yksityisten luonnonsuojelualueiden perustamisesta. Vuonna 2012 METSO-kohteiden inventointirahoitusaukossa olivat mukana myös seurakunnat. (Anttila ym. 2013.)

Suomen ympäristökeskus kokosi vuonna 2013 selvityksen inventointihankkeista ja kuntien ja seurakuntien osallistumisesta METSO-ohjelmaan perustuen inventoinneista valmistuneisiin raportteihin, kunnille ja -seurakunnille lähetettyyn kyselyyn sekä Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten (ELY-keskusten) METSO-vastaavien haastatteluihin (Anttila ym. 2013). Selvityksen perusteella inventoinnit tuottivat selkeää luontotietoa kuntien ja seurakuntien metsistä, jota ei olisi saatu koottua ilman ulkopuolista rahoitusta. METSO-ohjelman kriteerit täyttäviä kohteita löytyi yhteensä 10 349 hehtaaria (liite 1). Selvityksen mukaan inventoinnin tehneet kunnat ja seurakunnat aikoivat turvata METSOon soveltuvia kohteita ennen kaikkea huomioimalla ne metsänhoidon suunnittelussa ja toteutuksessa, mutta kohteita aiottiin suojella myös luonnonsuojelulain mukaisina luonnonsuojelualueina.

Käsillä oleva selvitys antaa tilannekuvan siitä, missä määrin kunnat ja seurakunnat ovat osallistuneet METSO-ohjelman toteutukseen vuoden 2015 kevääseen mennessä sekä mitä ympäristöministeriön rahoittamissa inventoinneissa löydetyille METSO-kohteille on kunnissa ja seurakunnissa päätetty tehdä. Inventoinnin tehneiden kuntien ja seurakuntien osalta selvityksessä on myös tietoa siitä, millaisia haasteita METSO-ohjelman toteutuksessa on kohdattu ja miten METSO-ohjelma voisi paremmin palvella julkisyhteisöjä monimuotoisuuden turvaamisessa. Päätöksenteko kohteiden turvaamisesta ja suojelusta vaatii aikaa, mutta lähes kaikissa kunnissa ja seurakunnissa asiaa on jo edistetty. Viimeisimmät inventoinnit valmistuivat vuosien 2013 ja 2014 aikana.

2 Kuntien ja seurakuntien osallistuminen METSO-ohjelmaan

Kuntien ja seurakuntien METSO-ohjelman toteutukseen luettavia alueita ei pysytty toistaiseksi erottelemaan luonnonsuojelualueita koskevista tietojärjestelmistä. Kuntien ja seurakuntien METSO:n toteutukseen laskettavan pinta-alan arvioimiseksi Suomen ympäristökeskus pyysi ELY-keskusten METSO-yhdyshenkilöiltä pinta-ala-tiedot METSO-ohjelman puiteissa perustetuista kuntien ja seurakuntien yksityisistä suojelualueista sekä valtiolle ostetuista ja vaihdetuista kohteista keväällä 2015. Yhdyshenkilöiltä pyydettiin tietoja myös kuntien ja seurakuntien omistamista kohteista, joiden osalta suojelun valmistelu oli kyselyhetkellä kesken. Samalla tiedusteltiin, miten kuntia tai seurakuntaa oli tiedotettu METSO-ohjelmasta ja oliko tiedottaminen tuottanut tulosta.

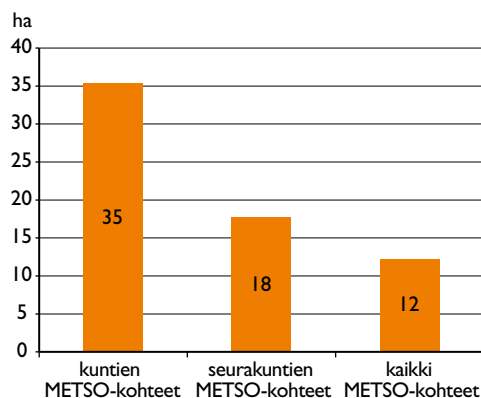
2.1

Suojeltu pinta-ala ja maksetut korvaukset

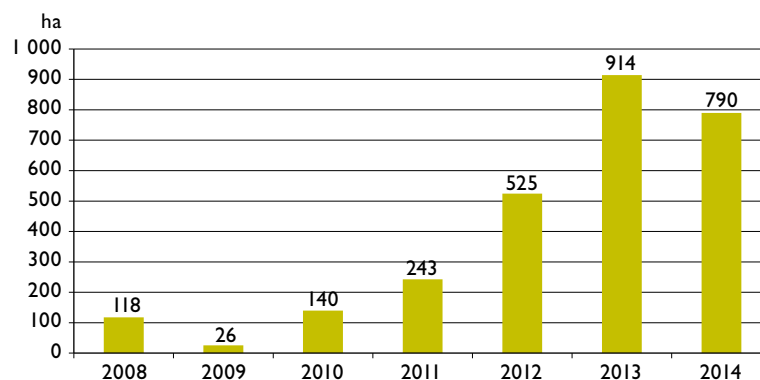
METSO-ohjelmassa oli kevääseen 2015 mennessä rauhoitettu yksityisenä suojelualueena ja myyty valtiolle kuntien ja seurakuntien omistamia alueita yhteensä 3 145 hehtaaria. Tästä kuntien kohteita oli 2 120 hehtaaria ja seurakuntien 1 025 hehtaaria. Luvuissa on mukana myös METSO:n kokeiluvaiheessa vuosina 2005–2007 suojellut kohteet (154 hehtaaria). Kuntien ja seurakuntien kohteiden pinta-ala on noin 8,5 % ELY-keskusten toteuttamasta METSO-ohjelmassa suojeltujen kohteiden kokonaispinta-alasta (vuosina 2008–2014 yhteensä 36 895 hehtaaria (Koskela ym. 2015)).

Kyselyajankohtana keväällä 2015 oli lisäksi valmistelun alla 1 556 hehtaaria kuntien kohteita ja 120 hehtaaria seurakuntien kohteita eli yhteensä lähes 1 700 hehtaaria. Osa näistä vireillä olevista suojelukohteista toteutuu, osa todennäköisesti raukeaa esim. jos kunta ei pidä ELY-keskuksen korvaustarjousta riittävänä.

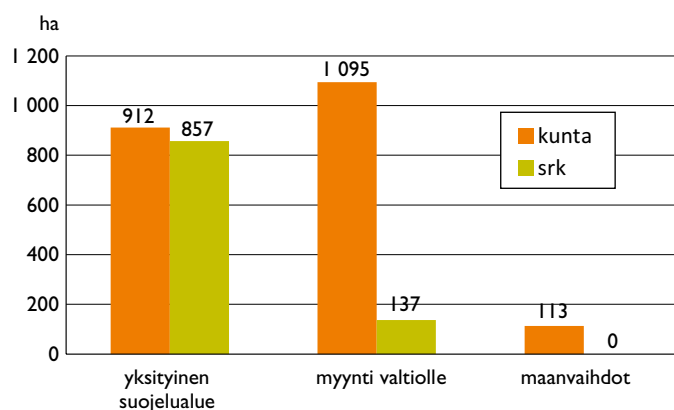
Rauhoitettujen ja valtiolle ostettujen kuntien omistamien METSO-kohteiden keski-koko on 35 hehtaaria (kuva 1), mikä on lähes kolminkertainen verrattuna luonnonsuo-

Kuva 1. Kuntien ja seurakuntien METSO-kohteiden (yksityiset suojelualueet, valtiolle myydyt ja vaihdetut alueet) sekä kaikkien luonnonsuojelulla suojeltujen METSO-kohteiden keski-koko hehtaareina. Kaikkien METSO-kohteiden keskiarvossa ei ole mukana Metsähallituksen omistamia tasesiirtoina METSO-ohjelmassa suojeltuja kohteita.

Kuva 2. Kuntien ja seurakuntien vuosittain METSO-ohjelmassa suojelema pinta-ala hehtaareina vuosina 2008–2014.

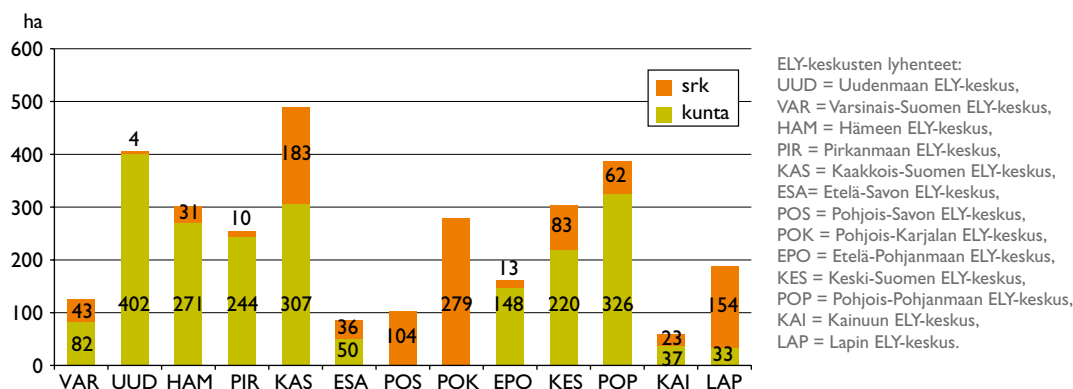
Kuva 3. Kuntien ja seurakuntien METSO-ohjelmalla suojelemien kohteiden pinta-alan jakautuminen eri suojelukeinoihin hehtaareina.

jelulailla suojeltujen METSO-kohteiden keskimääräiseen kokoon (12,2 ha). Hajonta on kuitenkin suurta, noin kolmasosa kohteista on alle kymmenen hehtaarin kokoisia ja kolmasosa yli 30 hehtaaria. Keskiarvoa nostavat mm. muutamat hyvin laajat kuntien METSO-kohteet, kuten Vantaan kaupungin Inkoosta valtiolle myymä Bjursin alue (316 ha), Nastolan kunnan yksityisenä suojelualueena rauhoittama Lapakiston alue (212 ha) ja Sastamalan kunnan Ritajärven alueen yksityinen luonnonsuojelualue (128 ha). Myös seurakuntien kohteet ovat METSO-keskiarvoa suurempia: keskimäärin lähes 18 hehtaaria (kuva 1). Seurakuntien kohteista puolet on alle kymmenen hehtaarin kohteita ja kuudesosa kohteista on yli 30 hehtaaria. Kohteiden laadusta tai siitä, mitä METSON valintakriteerien mukaisia elinympäristöjä ne edustavat, ei ole olemassa koottua tietoa.

Vuosittainen kuntien ja seurakuntien METSO-toteutus on kasvanut moninkertaisesti METSON toteutuskaudella vuosina 2008–2014 (kuva 2). Ympäristöministeriön ohjeistus keväällä 2011, jonka mukaan myös kunnille alettiin maksaa korvauksia METSO-kohteista, kasvatti selvästi kohteiden tarjontaa. Huippuvuosi on tähän mennessä ollut vuosi 2013, jolloin suojeltiin yhteensä 900 hehtaaria kuntien ja seurakuntien kohteita. Tuolloin Vantaan Bjursin yli kolmensadan hehtaarin valtiolle myyty alue kasvatti toteutuksen kokonaispinta-alaa huomattavasti. Lukumäärällisesti eniten kohteita suojeltiin vuonna 2014; yhteensä 39 kappaletta. Tämän selvityksen valmistumisvuonna 2015 oli huhtikuuhun mennessä rauhoitettu yksityisinä suojelualueina tai hankittu valtiolle yhteensä 236 hehtaaria (8 kohdetta).

Kuntien kohteita on lukumääräisesti rauhoitettu yksityisinä suojelualueina (27 kpl) suunnilleen samassa määrin kuin myyty valtiolle (29 kpl), mutta valtiolle myy-

Kuva 4. ELY-keskuksittain kuntien ja seurakuntien METSO-ohjelmalla suojeltujen (yksityiset suojelualueet sekä valtiolle myynti/vaihto valtion maahan) kohteiden pinta-ala hehtaareina METSON kokeiluvaiheesta vuodesta 2006 vuoden 2015 kevääseen asti.

Taulukko 2. Kunnille ja seurakunnille METSO-kohteiden suojelusta maksetut keskimääräiset korvaukset euroa/hehtaari vuosina 2006–2015. Luvuissa ei ole mukana korvausta suojeltuja kuntien yksityisiä suojelualueita. Taulukossa on myös kaikkien METSO-kohteiden keskimääräiset korvaukset euroa/hehtaari vuosina 2008–2014.

Omistajataho	yksityinen suojelualue (€/ha)	myynti valtiolle (€/ha)
Kunta	2 332	5 086
Seurakunta	3 814	5 035
Kaikkien maanomistajien kohteet	5 025	4 128

tyjen kohteiden yhteenlaskettu pinta-ala on jonkin verran yksityisinä suojelualueina suojeltua pinta-alaa suurempi (kuva 3). Kuntien kohdalla valtiolle myymisen suosiota todennäköisesti kasvattaa yksityisistä suojelualueista kunnille maksettava osittaiskorvaus, joka enimmilläänkin korvaa vain puolet taloudellisista menetyksistä. Maanvaihtoja valtion ja kuntien välillä oli tehty vain kolme kappaletta. Seurakuntien kohteita on selvästi enemmän rauhoitettu yksityisinä suojelualueina (46 kpl) kuin myyty valtiolle (9 kpl).

ELY-keskuksittain tarkasteltuna kuntien ja seurakuntien METSO-ohjelmalla suojeltavia kohteita on pinta-alallisesti eniten Kaakkois-Suomen, Uudenmaan sekä Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskusten alueilla (kuva 4). Muutaman ELY-keskuksen alueella kuntien ja seurakuntien osallistuminen on ollut pinta-alalla mitaten vielä melko vaatimatonta. Lukumäärällisesti eniten kohteita on suojeltu Keski-Suomen, Kaakkois-Suomen, Pohjois-Karjalan ja Pirkanmaan ELY-keskusten alueilla. Pohjois-Savon ja Pohjois-Karjalan ELY-keskusten alueilla kunnat eivät kyselyajankohtaan mennessä olleet vielä suojelleet alueita METSO-ohjelmalla.

Kohteiden keskimääräinen hehtaarikorvaus käy ilmi taulukosta 2. Kaiken kaikkiaan valtio on maksanut kuntien ja seurakuntien METSO-kohteista korvauksia noin 11,4 miljoonaa euroa, josta kunnille 7,3 miljoonaa ja seurakunnille 4,1 miljoonaa euroa. Korvausta kuntien METSO-kohteita on rauhoitettu yksityisinä suojelualueina yhteensä 280 hehtaaria.

Etenkin kuntien METSOon tarjoamat laajat kohteet ovat tehostaneet ohjelman luonnonsuojelullista vaikuttavuutta ja vähentäneet hallinnollisia kustannuksia suojeltua hehtaaria kohden. Kunnille maksettavasta osittaiskorvauksesta johtuen valtiolle

koituvat kustannukset kuntien yksityisistä suojelualueista ovat yksityismaiden vastaavia kohteita alhaisemmat.

Jos METSON toteutusrahoitus pysyisi entisellä tasolla, julkisyhteisöjen 7 000 hehtaarin pinta-alatavoite saavutettaisiin todennäköisesti muutamassa vuodessa. Jos vuodesta 2016 alkanut rahoitustason lasku on tilapäinen notkahdus, tavoite voitaneen silti saavuttaa METSON toteutuskaudella vuoteen 2025 mennessä.

METSO-tiedottaminen kuntiin ja seurakuntiin

ELY-keskukset ovat viestineet METSOsta kunnille ja seurakunnille vaihtelevassa määrin. Useimpien ELY-keskusten METSO-yhdyshenkilöt kertoivat, että METSON tarjoamat mahdollisuudet ovat esillä vuotuisissa maankäyttö- ja rakennuslain mukaisissa kuntien ja ELY-keskusten välisissä maankäytön kehityskeskusteluissa. Myös isompien kaavojen valmistelun yhteydessä METSOa on pidetty esillä. Kolme ELY-keskusta on lähestynyt METSOsta kertovalla kirjeellä kuntia ja/tai seurakuntia, mutta kokemuksen mukaan kirjekampanjointi ei ole lisännyt kohteiden tarjontaa. METSO-koulutukset olivat sen sijaan tuottaneet tarjontaa ainakin kunnista. ELY-keskusten asiantuntijat olivat muutamilla alueilla käyneet esittelemässä METSOa kunnan tai seurakunnan järjestämässä tilaisuudessa. METSON markkinointia oli kohdennettu myös kirkon ympäristödiplomin hankkineiden seurakuntien ympäristövastaaville.

Usein metsänhoitoyhdistykset hoitavat kuntien ja seurakuntien metsiä ja metsänhoitoyhdistyksillä näyttäisi olevan erityinen rooli myös METSO-tiedon viemisessä julkisyhteisöille. Metsänhoitoyhdistysten työntekijöitä on osallistunut ELY-keskusten järjestämiin METSO-koulutuksiin ja ainakin muutamissa tapauksissa tämä on tuottanut tarjouksia kohteista. Metsänhoitoyhdistykset ovat myös joissakin tapauksissa toimineet maanomistajan asiamiehenä kohteiden suojelusta neuvoteltaessa.

Viestinnän ja markkinoinnin tuloksellisuus oli METSO-yhdyshenkilöiden kokemusten mukaan vaihdellut suuresti. Toisaalla koettiin että yhteydenottoja oli tullut kohtuullisesti ilman markkinointia, toisaalla taas markkinointikaan ei näyttänyt autavan asiaa. Yhteenvetona markkinoinnin tuloksellisuudesta voisi siteerata erästä vastaajaa: ”Kaikki markkinointi kannattaa, mutta tuloksia on vaikea yhdistää tiettyyn markkinointipanokseen.”

3 METSO:n eteneminen inventointi-rahoitusta saaneissa kunnissa

Inventointirahoitusta saaneisiin kuntiin suunnatulla kyselyllä selvitettiin, miten inventoinnin tuloksia on hyödynnetty, missä määrin inventoinnissa tunnistettuja kohteita on suojeltu ja turvattu, mitkä tekijät vähentävät kohteiden tarjoamista METSOon ja millaista tukea kunnissa kaivataan inventointitietojen hyödyntämiseksi. Kyselyn kysymykset ja vastausvaihtoehdot ovat liitteessä 2.

Kysely toteutettiin sähköisenä Webropol-kyselynä maaliskuun vaihteessa 2015. Kysely lähetettiin sähköpostitse inventointihankkeen yhteyshenkilölle tai jos kyseinen henkilö ei ollut enää kunnan palveluksessa, vastaavassa asemassa kunnassa työskennelleelle henkilölle. Useamman kunnan yhteishankkeissa kysely lähetettiin jokaiseen kuntaan erikseen tai hankkeen nimetylle vastuuhenkilölle.

Kaikkiaan kyselyyn vastasi 30 henkilöä, jotka edustivat yhteensä 35 kuntaa. Vastauksia ei saatu 15 kunnasta. Niihin kuntiin, joista ei vastattu kyselyyn ja joilla oli inventoinnin perusteella vähintään noin 50 hehtaaria METSOon soveltuvia kohteita, soitettiin ja tiedusteltiin kohteiden turvaamisen valmistelun vaihetta sekä missä määrin ja millä keinoilla kohteita on päätetty turvata. Puhelimitse saatujen tietojen myötä selvitys kattaa 98 % inventoinneissa löydetystä METSO-kriteerit täyttävästä pinta-alasta.

3.1

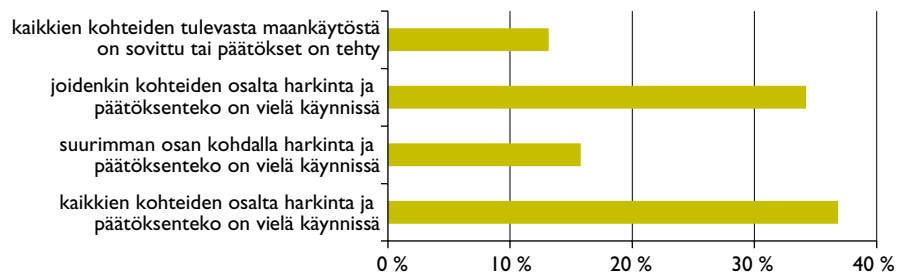
METSO-kohteiden turvaaminen

Päätöksenteko kohteiden turvaamisesta inventoinnin jälkeen voi olla monivaiheista ja aikaa vievää. Lakisääteiset ja kiireelliset tehtävät saattavat mennä vapaaehtoisen suojelun valmistelun ja päätöksenteon edelle. Neuvotteluissa kohteiden suojelusta ja suojeluesitysten valmistelussa on kuitenkin inventointitietojen ansiosta päästy monessa kunnassa hyvään alkuun. METSO:n etenemisen kannalta on kiinnostavaa, mitkä tekijät vaikuttavat kuntien halukkuuteen suojella kohteita pysyvästi.

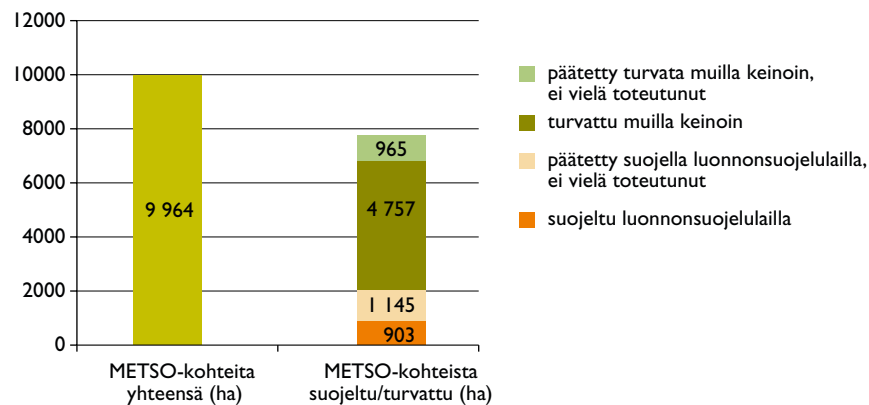
3.1.1 Päätöksenteon vaihe ja turvaamiskeinot

Vastaajista 37 % arvioi, että päätöksenteko inventoinneissa löytyneiden METSO-ohjelmaan soveltuvien kohteiden tulevasta maankäytöstä on vielä kesken kaikkien kohteiden osalta (kuva 5). Puolet vastaajista arvioi että päätöksenteko on kesken joko suurimman osan tai ainakin joidenkin kohteiden osalta. Vain 13 % ilmoitti, että kaikkien kohteiden tulevasta maankäytöstä on sovittu ja tarvittavat päätökset tehty. Tähän kysymykseen vastaaminen ei kuntien näkökulmasta ole ollut aivan yksiselitteistä (vrt. myös kuva 7). Vaikka kunnassa olisi päätetty inventointikohteen suojelusta, voivat neuvottelut ELY-keskuksen kanssa olla avoinna ja kunnassa asia päätetään lopullisesti vasta kun ELY-keskuksen korvaustarjous on saatu. Tämän jälkeen ELY-keskus tekee virallisen päätöksen asiassa. Toisaalta kohteiden tiedot ovat lähes kaikilla kunnilla

Kuva 5. Vastausten jakautuminen kysymykseen ”Onko kunnassanne vielä keskustelua ja päätöksentekoa käynnissä inventoinnin mukaan METSO -kriteerit täyttävien kohteiden tulevasta maankäytöstä?”. Kuvassa ovat mukana sekä sähköisen kyselyn että puhelinhaastatteluiden tulokset; yhteensä 38 vastaajaa, joiden vastaukset kattavat 42 kuntaa.

Kuva 6. Inventoinneissa löytyneiden METSO-kriteerit täyttävien kohteiden kokonaispinta-ala (vihreä pylväs) ja näiden kohteiden suojele luonnonsuojelulain keinoin (myynti valtiolle ja rauhoittaminen yksityisenä suojelualueena) sekä turvaaminen muilla keinoilla hehtaareina (värikä pylväs).

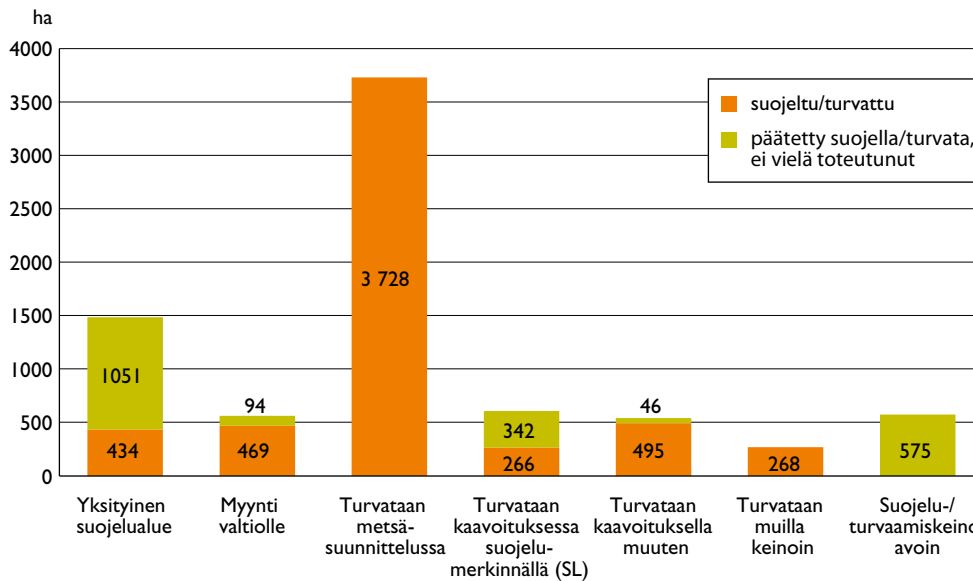
suunnittelujärjestelmissä ja ne otetaan huomioon jo monin tavoin metsien hoidossa sekä kaavasuunnittelussa, vaikka varsinaisia päätöksiä kohteiden turvaamisesta eikä etenkin pysyvästä suojelusta ollut kyselyajankohtaan mennessä tehty.

Lähes kaikissa kunnissa pohditaan ainakin osan kohteista osalta miten niiden kanssa toimitaan. Kunnat tulevat todennäköisesti tarjoamaan kohteita ELY-keskuksille suojeluun muutaman vuoden viiveellä inventoinnin valmistumisen jälkeen. METSOsta kannattaa edelleen viestiä inventoinnin tehneisiin kuntiin ja tarjota niille ELY-keskusten tukea suojelun edistämiseksi.

Suojelu- ja turvaamiskeinojen käytöstä kysyttäessä ilmeni, että kunnissa on jo päätetty suojella tai turvata suurin osa kohteista ainakin jollakin keinolla. Inventoinneissa löytyneistä lähes 10 000 hehtaaria METSOon soveltuvia kohteita on tähän mennessä suojeltu tai turvataan esim. metsäsuunnittelussa tai päätetty esittää suojeluun yhteensä 7 770 hehtaaria (78 % kaikkien kohteiden pinta-alasta) (kuva 6).

Kuntien käytössä olevista METSO-keinoista – valtiolle myymisestä tai yksityisen suojelualueen perustamisesta – on tehty päätöksiä noin 20 %:lle inventoinneissa löytyneestä METSO-kohteiden pinta-alasta: kunnissa on jo suojeltu näillä keinoilla noin 900 hehtaaria ja päätetty esittää suojeltavaksi yli 1 100 hehtaaria (kuva 6).

ELY-keskuksilta koottujen tietojen mukaan (tarkemmin luvussa 2) METSO-inventointirahoitusta saaneissa kunnissa on inventointien jälkeen kevääseen 2015 mennessä rauhoitettu yksityisenä suojelualueena tai myyty valtiolle yhteensä 1 100 hehtaaria. Valmistelussa oli ja lopullisia suojelupäätöksiä odotti yhteensä 880 hehtaaria. Inventoinnin tehneissä kunnissa suojeltujen kohteiden pinta-ala on ELY-keskusten mukaan siis 200 hehtaaria enemmän, kuin mitä kunnat itse ilmoittivat. Eroa selittää ainakin se,

Kuva 7. Eri suojelukeinojen toteutunut käyttö sekä suojeltavaksi päätettyjen, mutta ei vielä toteutettujen kohteiden suojelukeinot inventoinneissa löytyneiden METSO-kohteiden osalta hehtaareina.

että joidenkin kohteiden lopullinen suojelurajaus on todennäköisesti laajempi kuin inventoinnissa havaittu METSO-kriteerit täyttävä pinta-ala.

Kuvassa 7 on esitetty millä keinoilla inventoinneissa löytyneet METSO-kohteet on kunnissa suojeltu tai päätetty suojella tai turvata. Kyselyajankohtaan mennessä yksityisenä suojelualueena rauhoittaminen ja valtiolle myyminen olivat olleet lähes yhtä käytettyjä keinoja, mutta kunnilla oli keskeneräisiä suojeluesityksiä moninkertaisesti enemmän yksityisistä suojelualueista (yli 1 000 ha) kuin valtiolle myytävistä kohteista (vajaa 100 ha).

Vastausten perusteella luontoarvojen huomioiminen metsäsuunnittelussa on käytetyin keino kohteiden turvaamiseksi: yli 3 700 hehtaaria on päätetty turvata metsäsuunnittelun yhteydessä (kuva 7). Tämä vastaa hyvin aiemman selvityksen tuloksia eri suojelukeinojen suunnitellusta käytöstä inventoinnin tehneissä kunnissa (Anttila ym. 2013).

Vastaajien antamien tarkennusten perusteella metsäsuunnittelussa huomioiminen tarkoitti useimmiten kohteiden jättämistä kokonaan metsänkäsittelyn ulkopuolelle tai toimenpiteiden toteuttamista luontoarvot huomioon ottaen. Moni vastaaja kertoi, että metsäsuunnittelussa huomioitavista kohteista kaikkia tai osaa on ajateltu tarjota myöhemmin ELY-keskukselle luonnonsuojelulailla suojeltavaksi tai niiden suojelustatusta on tarkoitus nostaa kaavoituksella.

"Kohteiden erityisyys huomioidaan metsätaloussuunnittelussa siten, että niissä ei tehdä normaalia metsänhoitotyötä, vaan erikseen harkitaan toimia, joilla edistetään alueen säilymistä nykyisellään."

"Kohteet on merkitty tiedolla "omaehtoinen suojelu" ja toimenpide-ehdotukset on poistettu."

"Kohteet rajataan luontoarvokuvioiksi ja ne jätetään luonnontilaan tai käsitellään erillistoimenpitein luontoarvon vaatimalla tavalla."

"Metsätaloutta ohjataan päivätyöillä metsätaloussuunnitelmalla. Luonnonsuojelualueella alue jää hakkuutoiminnan ulkopuolelle."

”METSO-kuvioille ei ole eikä ole tulossa hakkuusuunnitelmia lukuun ottamatta yhtä III-luokan METSO-kuviota, jolle tehtiin lehtipuuta suosiva harvennus. Kaikki METSO-kohteet aiotaan esittää suojeluun, mutta on vielä avoinna, toteutetaanko mahdollinen suojelu myymällä valtiolle vai yksityisenä suojelualueena.”

”Kaikki metsokohteet (luokat I-III) on toistaiseksi jätetty ns. lepoon (ei siis kohdistu hakkuuta) ...Tavoitteena on vaiheistaa jatkokäsittely niin, että arvokkaimmat alueet tullaan valmistelevaan yksityiseksi luonnonsuojelualueeksi. Aluerajauksista on tarkoitus tehdä järkeviä kokonaisuuksia, jolloin rauhoituksen piiriin tulee luonnollisesti myös metso-kriteerien ulkopuolelle jääneitä alueita. ... Kaikki I-II -luokkaan kuuluvat kohteet on tarkoitus esittää rauhoitettavaksi.”

Kaavan SL-merkintää oli jo käytetty tai päätetty käyttää yhteensä noin 600 hehtaarin turvaamiseen (kuva 7). Kaavan virkistysalueena tai vastaavana oli päätetty turvata yhteensä 540 hehtaaria. Muutama vastaaja tähdensi kohteiden sijaitsevan yleensä alueilla, joilla ei ole oikeusvaikutteista kaavaa. Kaavoituksen käytöstä turvaamisketnona vastaajat kirjoittivat mm. seuraavaa:

”Nämä ovat kohteita, jotka sijoittuvat yleiskaavan V-merkintäiselle alueelle. Kohteet eivät detaljikaavoituksessa tai metsien käsittelyssä välttämättä kaikilta osin koskemattomina säily. Valtaosin nämäkin on kuitenkin tarkoitus vahvistaa viherosa-yleiskaavaa laadittaessa SL-alueiksi.”

”Kaavamääräyksissä edellytetään mm. että toimenpiteissä tulee erityisesti ottaa huomioon virkistyskäyttöarvot sekä maisema ja luonnonolosuhteet.”

”Yleiskaavan liitteeksi tulee metsäverkostokartta, jossa METSO-kohteet ovat yhtenä kohde-tyyppinä muiden luontotietojärjestelmän kohteiden joukossa.”

”Valtaosa METSO-kohteista on ainakin osittain tiedostettu aiemminkin arvokkaina elikkä ne on merkitty vanhoissa kaavoissa LUO-rajauksin.”

Muilla keinoin kuin luonnonsuojelulla, kaavoituksella tai metsäsuunnittelulla ilmoitettiin turvattavan yhteensä 268 hehtaaria. Lisäksi kunnissa on päätetty turvata tai suojella 575 hehtaaria jollakin tavoin, mutta tarkempaa keinoa ei ollut vielä päätetty (kuva 7).

Yhteenveto inventoinneissa löytyneiden METSO-kohteiden turvaamistilanteesta kunnissa:

- **arviolta 78 % kohteista on päätetty turvata, suojella tai esittää suojeluun**
- **inventoinneissa löytyneistä METSO-kohteista on suojeltu pysyvästi tähän mennessä noin 900 hehtaaria ja ELY-keskuksille on päätetty tehdä tarjouksia 1100 hehtaaria**
- **lähes kaikissa kunnissa on edelleen käynnissä harkinta ja päätöksenteko METSO-kohteiden turvaamisesta**
- **yli kolmasosa kohteista otetaan huomioon metsäsuunnittelussa, mutta monessa kunnassa näidenkin kohteiden osalta pysyvää suojelua harkitaan**

3.1.2 Kohteiden suojelun ja turvaamisen käsittely kunnissa ja siihen tarvittava tuki

Kyselyn vastaajia pyydettiin nimeämään onnistumisia ja hankaluuksia neuvoteltaessa ja tehtäessä päätöksiä kunnassa siitä, mitä inventoinneissa löydettyille METSO-kriteerit täyttävillä kohteilla tehdään.

Monet vastaajat nimesivät onnistumisiksi hyvän yhteistyön ja keskustelun kunnan eri toimielinten välillä sekä yleisen yksimielisyyden suojelun edistämisestä ja kohteiden luonnonsuojelullisesta arvosta. Moni vastaaja myös totesi inventointiraportin antaneen paljon uutta tietoa ja ennen kaikkea hyvän pohjan asian esittelylle ja neuvotteluille kohteiden turvaamisesta. Inventointia ja METSO-kohteiden suojelua pidettiin onnistumisina sinänsä. Inventointi ja kohteista käydyt neuvottelut edistivät monimuotoisuuden turvaamista myös muutoin, esim. metsäsuunnitelma saatiin ensimmäisen kerran julkisesti nähtäville ja elinympäristöjen hoitoon saatiin resursseja.

"Yksimielisyys viranhaltijatasolla alueiden tärkeydestä kaupunkikuvalle sekä luonnonhoidollemme ja alueiden säästämisestä hakkuiden ulkopuolelle."

"Yhteisestä keskustelusta saatiin ymmärrystä erilaisiin käytätapoihin liittyvistä arvoista ja uhkista. Näin pystyttiin yhdessä muotoilemaan laajojen alueiden käytön ja hoidon tavoitteita, ja kohdentamaan toimintoja vähiten herkille alueille."

"Neuvottelut METSO -kohteista ELY -keskuksen kanssa on tapahtunut hyvässä METSO -hengessä maanomistajan tahtoa kunnioittaen."

"Metson osoittamat hyvät kohteet menivät läpi päätöksenteossa."

"Kaikki metsokohteet jätettiin hakkuiden ulkopuolelle päivitettyssä metsänhoitosuunnitelmassa."

"METSO-tietoja käytettiin uuden yleiskaavan valmistelussa."

"Työ oli selkeä ja helppo esitellä."

"Saman pöydän ääressä keskusteltiin monen eri tahon kanssa alueiden erilaisista arvoista."

"Kaupungin saatua ELY-keskukselta tiedon siitä, että kunnat voivat saada korvausta METSO-kohteiden suojelusta, alettiin suunnitella kohteiden suojeluun ehdottamista."

Asian käsittelyssä koetut hankaluudet vaihtelivat paljon eikä mikään tekijä noussut esille muita selvemmin. Hankaluuksiksi koettiin mm. erimielisyydet kunnan sisällä valmistelun eri vaiheissa, valmistelun hitaus ylipäättään, korvauksiin liittyvät kysymykset sekä luottamushenkilöiden vastustus. Eräässä tapauksessa kunnan sisällä oli päästy valtuuston epäluuloisuuden jälkeen myönteiseen suojelupäätökseen, mutta tämän jälkeen ympäristöministeriö oli perunut ELY-keskuksen tarjouksen. Muita esimerkkejä esiin nostetuista hankaluuksista neuvotteluissa:

"Suojuelukeinon valintaan liittyvä päätöksenteko."

"Niistä kohteista, joista kaupunki olisi valmis luopumaan myymällä tai vaihtamalla ei päästy hinnasta sopimukseen, kuin osassa."

"Asemakaava-alueen sisällä/lähellä löydettyjen METSO -kohteiden säilyminen vielä avoin, kaavoituksen ja maankäytön paineita."

"Kunnan ympäristöhallinnolla ja alueidenhoidosta vastaavilla on ollut erimielisyyksiä METSO-kriteerien tulkinnasta ja alueiden suojelusta ja hoidosta."

"METSO-neuvottelut on osa laajempaa metsäsuunnitteluprosessia, mikä on hidastanut valmisteluprosessia."

"Asia eteni hyvin hitaasti kunnanhallitukseen, joka halusi lisäselvitystä metsän arvosta."

"Kunnassa ei ole halua lisäsuojeluun, kun kunnan alueella on jo niin paljon suojelualueita."

"Max 50 % suojelukorvaus kunnille on nähty liian pienenä, tulisi olla sama kuin yksityisille. Ei houkuttele suojelemaan."

"Luottamusmiesten epäluulo"

"Lopullisen sitoutumisen vaikeus"

Tarkentavaan kysymykseen siitä, millaista tukea ja tietoa olisi tarvittu päätöksenteon sujuvoittamiseksi, vastattiin, että tietoa olisi tarvittu lisää mm. suojelukeinoista, menettelytavoista, suojelun vaikutuksista ja korvauksista.

"Selkeät rahoitusmallit ja faktaa siitä mitä suojelu tarkoittaa"

"Enemmän informaatiota METSO ohjelman tarjoamista vaihtoehtoista kunnille. Infoa ei ole tullut juurikaan pyytämättä, vaan kaikki on pitänyt selvittää itse."

Vastauksissa nousi myös vahvasti esille, että paras tuki METSO:n edistämiseksi kunnassa on ollut itse inventointirahoitus:

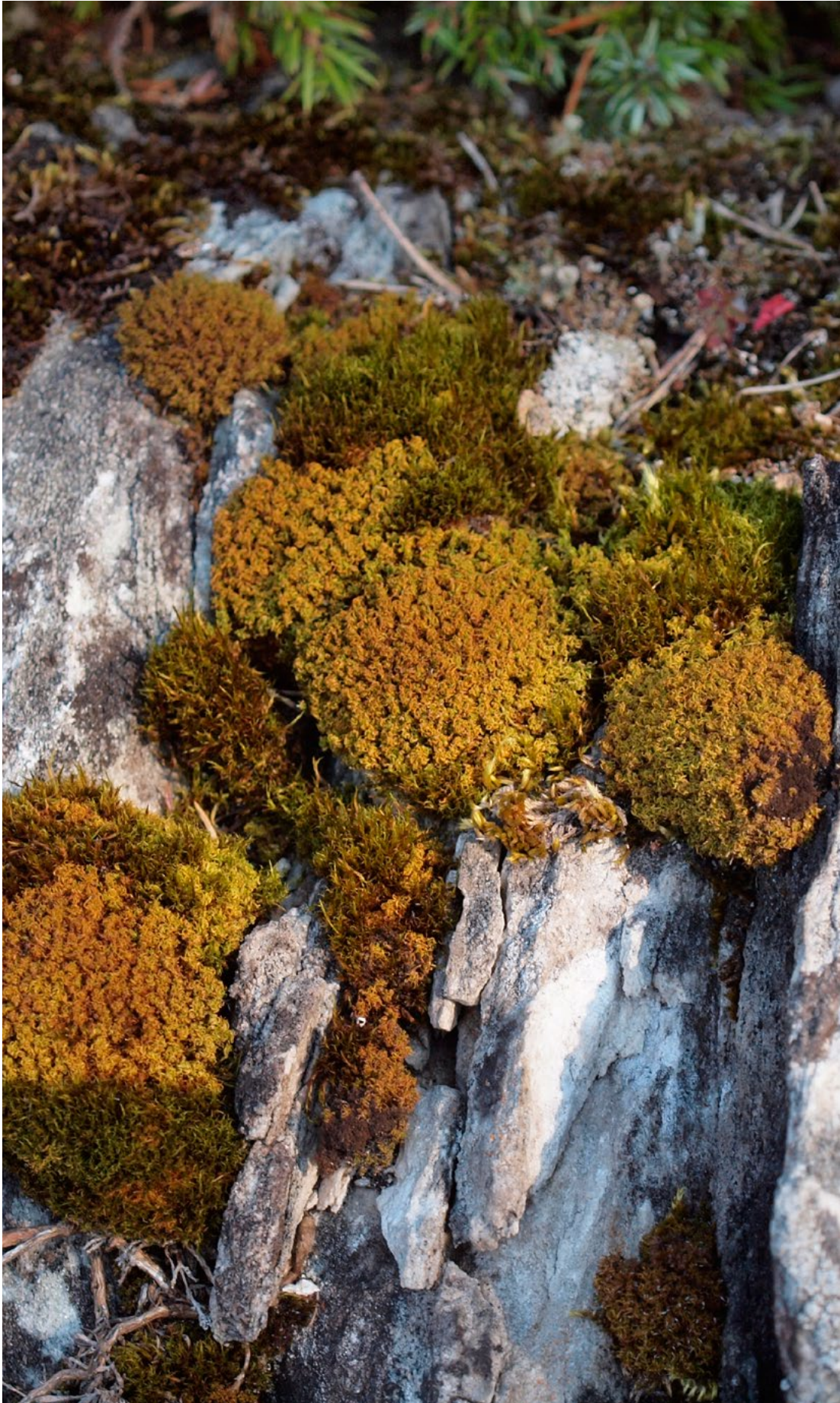
"Tärkeintä oli saada tutkittua tietoa alueiden luontoarvoista. Niitä ei saa ilman selvitykseen varattavia konsulttirahoja - niitä ei kaupunki hevin laita ihan vain luontotietojen kartoittamiseen sillä tarkkuudella kuin suojeluun tarvitaan. Nämä arvot ovat yleensä yleiskaavan lähivirkistysalueilla, jotka eivät tule asemakaavoitukseen, joten niistä ei tarvitse laatia kaa-voitusta varten inventointeja."

Ilman inventointirahoitusta tietoa luontoarvoista ei olisi saatu. Saaduilla tiedoilla arvioidaan pystyttävän parempaan metsäsuunnitteluun ja perustelemaan kohteiden suojelua ja turvaamista. Inventointirahoitusta pidettiin kunnissa erittäin tarpeellisena myös aiemmassa selvityksessä kuntien METSO-inventointien tuloksista (Anttila ym. 2013).

Kohteiden suojelusta ja turvaamisesta kunnissa päätettäessä:

- **inventointiraporttien antama hyvä tiedollinen pohja kohteiden luontoarvoista sujuvoitti neuvotteluja ja päätöksentekoa**
- **yhteistyö inventointitulosten hyödyntämiseksi sujui eri hallintokuntien välillä useimmiten hyvin ja yhteistyö koettiin muutenkin onnistuneeksi**
- **olisi kaivattu lisää tietoa suojelukeinoista, menettelytavoista, suojelun vaikutuksista ja korvauksista**

3.1.3 Suojeluhalukkuuteen vaikuttavat tekijät sekä tyytyväisyys korvaustasoon

Kyselyyn vastanneista kunnista vain 11 oli kyselyn ajankohtaan mennessä suojellut inventoinnissa löytyneen METSO-kohteen suojelualueena, myynyt kohteen valtiolle tai päättänyt tehdä tarjouksen ELY-keskukselle kohteen suojelusta. Kaikkia vastaajia pyydettiin arvioimaan väittämien avulla tekijöitä, jotka vähentävät kunnan mielenkiintoa tarjota kohteita suojeltavaksi METSO-ohjelman puitteissa. Väittämät ja vastaukset käyvät ilmi kuvasta 8.

Halu pitää kohteet ulkoilu- ja virkistyskäytössä vähensi kiinnostusta kohteiden suojeluun: lähes 80 % vastaajista oli samaa mieltä väittämän kanssa. Luonnonsuojelualan perustamisen nähdään siis rajoittavan tai vaikeuttavan alueiden virkistyskäyttöä. Monen kunnan kohdalla merkittävä osa löydetystä METSO-kohteista oli virkistyskäytön ansiosta luontoarvonsa säilyttäneillä alueilla, joten ristiriidat ovatkin mahdollisia. Yleensä kohteen suojelu ei kuitenkaan liiemmin rajoita virkistyskäyttöä.

Halu säilyttää kohteen maanomistus kunnalla vähensi myös voimakkaasti kunnan halukkuutta tarjota kohteita METSOon. Tästä väittämästä 70 % vastaajista oli samaa mieltä. Samoin haluttomuus sitoa maankäyttöä pysyvällä suojeluratkaisulla vähentää kiinnostusta tarjota kohteita suojeluun: 60 % vastaajista oli samaa mieltä tämän väittämän kanssa. Toisaalta peräti kolmannes vastaajista oli tästä väittämästä eri mieltä.

Vastaajista 63 % oli samaa mieltä siitä, että kohteiden luontoarvojen turvaaminen huomioimalla ne metsänhoidossa vähentää halua tarjota kohteita pysyväan suojeluun. Kuten edellisessä luvussa todettiin, kohteiden luontoarvojen turvaaminen metsäsuunnittelussa on kuntien eniten käyttämä turvaamiskeino.

Hieman yli puolet vastaajista oli jokseenkin tai täysin sitä mieltä, että jo ennen inventointia oli selvää, ettei kaikkia kohteita tulla suojelemaan luonnonsuojelualueina. Yli puolet vastaajista oli myös samaa mieltä väittämän kanssa siitä, että suojelualueina suojellaan vain arvokkaimmat kohteet.

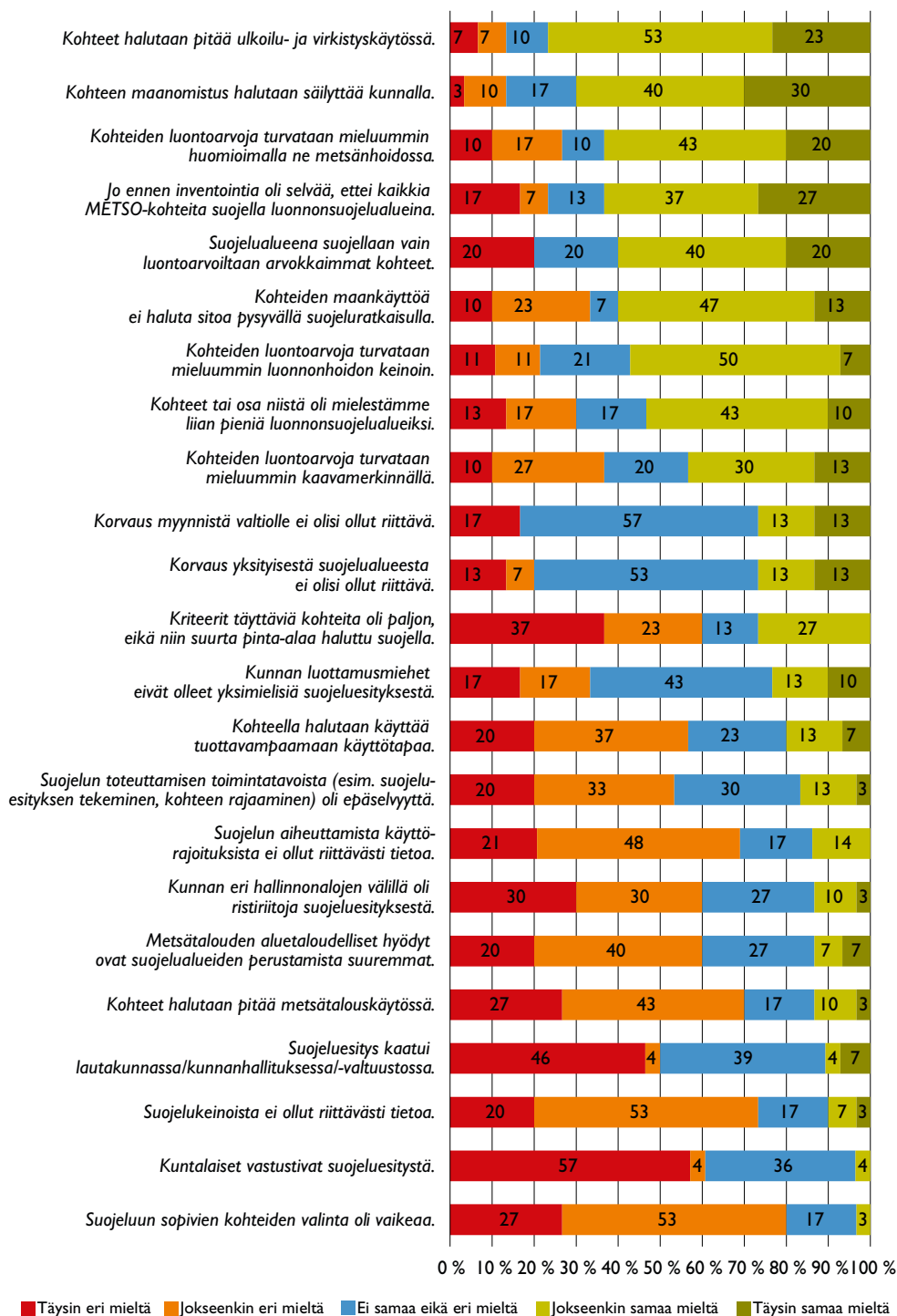
Kohteiden tarjoamista suojeluun vähensi se, että niiden luontoarvot turvataan mieluummin luonnonhoidon keinoin. Toisaalta erillisessä kysymyksessä, jossa kysyttiin, onko METSO-kohteille tehty tai suunnitteilla luonnonhoitoa, vain viisi vastaajaa vastasi myöntävästi. Luonnonhoitoon on siis kiinnostusta, mutta käytännössä toimenpiteitä on tehty vain vähän, mikä voi johtua esim. resurssien ja luonnonhoidon tieto-aidon vähäisyydestä.

Väitteisiin suojelukorvausten merkityksestä suojeluhalukkuuteen yli puolet vastanneista vastasi sekä yksityisen suojelualueen että valtiolle myymisen kohdalla, että ei ole samaa eikä eri mieltä korvauksen riittävyyden vaikutuksesta kunnan halukkuuteen tarjota kohteita suojeluun. Tarkempi vastausten tarkastelu paljasti, että suurin osa näistä vastauksista tuli kunnista, jotka eivät olleet näitä suojelukeinoja toistaiseksi käyttäneet: ainakaan niiden kohdalla se, ettei kohteita ole suojeltu, ei johtunut oletetusta alhaisesta korvauksesta vaan jostain muista tekijöistä. Sen sijaan lähes kaikki vastaajat, joiden kunnissa oli päädytty suojeluratkaisuun, arvioivat korvausten vaikutusta suojeluhalukkuuteen joko myönteiseksi tai kielteiseksi. Molempien suojelukeinojen kohdalla (yksityisen suojelualueen perustaminen ja valtiolle myyminen) 26 % vastaajista oli sitä mieltä, että oletus korvauksen riittämättömyydestä vähentää kiinnostusta suojeluesityksen tekemiseen.

Kun toisaalla kyselyssä pyydettiin arvioimaan kouluarvosana-asteikolla tyytyväisyyttä saatuaan korvaukseen toteutuneesta kaupasta tai yksityisen luonnonsuojelualan perustamisesta, vastaukset (6 kpl) vaihtelivat suuresti ollen välillä 6-10. Kysyttäessä suojelun toteutuksen peruuntumisen syitä niissä tapauksissa, joissa kunta oli tarjonnut kohdetta METSOon, mutta suojelu ei ollut toteutunut, kahdessa tapauksessa kolmesta keskeisenä syynä oli ELY-keskuksen korvaustarjouksen alhaisuus.

Vastaajista 23 % arvioi kunnan luottamusmiesten erimielisyyden suojeluesityksen tekemisestä vähentävän kunnan mielenkiintoa suojella kohteita. Vain 13 % vastaajista katsoi, että eri hallinnonalojen erimielisyys vähentää kiinnostusta suojeluesityksen tekemiseen. Vain harvassa tapauksessa (11 %) suojeluesityksen tekeminen oli kaatunut lautakunnassa, kunnanvaltuustossa tai kunnanhallituksessa. Myöskään kuntalaisten vastustus ei vähentänyt kiinnostusta suojeluesityksen tekemiseen.

Kuva 8. Vastausjakaumat kysymykseen, jossa pyydettiin arvioimaan väittämien avulla, mitkä seikat vähentävät vastaajan kunnan mielenkiintoa tarjota kohteita suojeluun METSO-ohjelmaan. Vastaajia 30.

Vain 20 % vastaajista oli samaa mieltä väittämän kanssa, että kohteilla halutaan käyttää suojelua tuottavampaa maankäyttötapaa ja 57 % oli tästä väitteestä eri mieltä. Odotukset paremmasta tuotosta esim. metsätalouskäytössä eivät siis voimakkaasti vähentäneet suojelun kiinnostavuutta kunnissa. Myöskään metsätalouden aluetaloudelliset hyödyt eivät vastausten perusteella vähentäneet suojeluratkaisun kiinnostavuutta, vain 14 % arvioi metsätalouden aluetaloudellisten hyötyjen vähentävän suojelun kiinnostavuutta kunnan näkökulmasta. Vain 13 % vastaajista oli samaa mieltä väittämän kanssa, että suojelukiinnostusta vähensi halu harjoittaa kohteilla metsätaloutta. Kuntien halu säilyttää luontokohteet näyttää vastausten perusteella suurelle.

Vain 16 % vastaajista arvioi, että epätietoisuus suojeluesityksen tekemisen toimintatavoista vähentää halukkuutta suojeluesityksen tekemiseen. Samoin suojelun käyttörajoitusten heikko tuntemus ei vähentänyt suojelun kiinnostavuutta: suurin osa vastaajista (69 %) oli tätä mieltä. Joko näistä asioista on hyvät tiedot tai tiedon puutteen ei koettu rajoittavan suojelun kiinnostavuutta.

Kaikkein vähiten suojelun kiinnostavuutta vähensi suojeluun sopivien kohteiden valinnan vaikeus. 80 % vastaajista oli eri mieltä väitteestä että suojeluun sopivien kohteiden valinnan vaikeus olisi vähentänyt kunnan mielenkiintoa suojeluun.

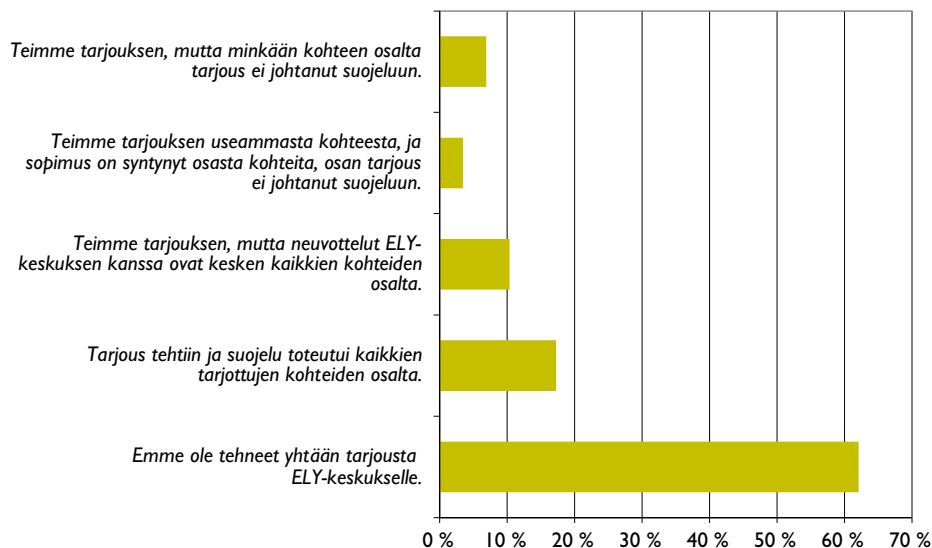
Kyselyn perusteella kuntien mielenkiintoa suojella METSO-kohteita pysyvästi vähensivät voimakkaimmin:

- **halu säilyttää kohteet ulkoilu- ja virkistyskäytössä**
- **halu säilyttää kohteiden maanomistus**
- **halu turvata kohteet metsäsuunnittelun keinoin**

Suojeluhalukkuutta eivät sen sijaan juuri vähentäneet esim.

- **etukäteisolelutukset maksettavien korvausten alhaisesta tasosta**
- **erimielisyydet suojelusta kunnan sisällä tai kuntalaisten vastustus**
- **halu pitää kohteet metsätalouskäytössä**

Kuva 9. Vastaukset kysymykseen ”Onko kuntanne tehnyt tarjouksen METSO-kriteerit täyttävän kohteen suojelusta ELY-keskukselle.” Vastaaajia 29.

3.1.4 Kuntien tekemät suojeluesitykset ELY-keskuksille

Yhteensä 18 (62 %) kyselyyn vastanneista kunnista ei ollut tehnyt kevääseen 2015 mennessä yhtään suojelualoitetta ELY-keskuksille (kuva 9). Yksitoista kyselyyn vastannutta (38 %) ilmoitti kunnan tehneen suojelutarjouksen tai -tarjouksia ELY-keskukselle. Mukana on useamman kunnan puolesta vastanneita, joten tarjouksia on voinut tulla tätä useammasta kunnasta. Kolmessa tapauksessa tarjous tai tarjoukset eivät olleet johtaneet suojeluun. Syitä olivat mm. että ELY-keskus ei ollut pitänyt kohdetta suojelun arvoisena, ELY-keskuksen esittämä korvaus oli koettu liian alhaiseksi, ympäristöministeriö oli hylännyt kohteen.

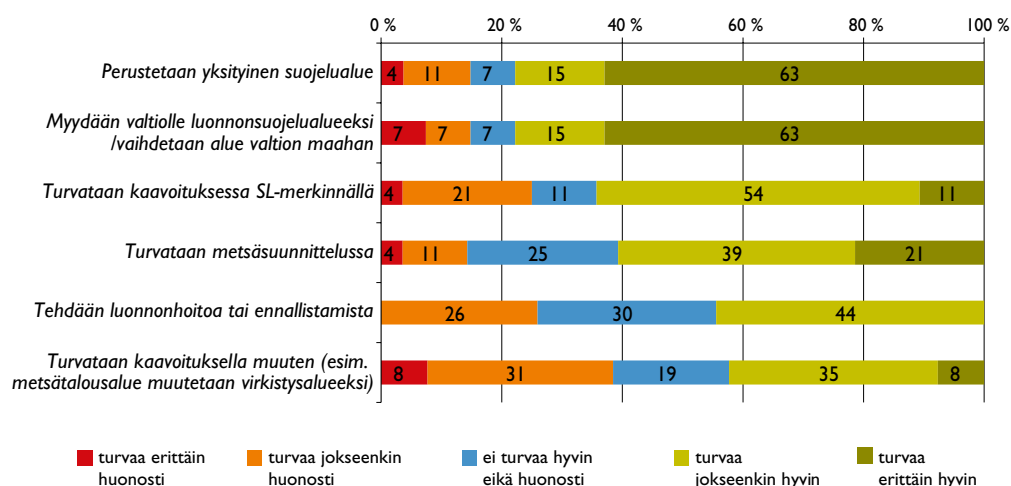
3.1.5 Suojelukeinojen sopivuus monimuotoisuuden turvaamiseen kunnan metsissä

Kyselyssä pyydettiin tarkastelemaan eri suojelu- ja turvaamiskeinoja sen mukaan, kuinka hyvin ne sopivat luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen kyseisen kunnan metsissä.

Vastausten perusteella valtiolle myymisen ja yksityisen suojelualan perustamisen nähtiin sopivan monimuotoisuuden turvaamiseen selvästi parhaiten: 78 % vastaajista arvioi näiden suojelukeinojen sopivan vähintään jokseenkin hyvin luontoarvojen turvaamiseen kuntansa metsissä (kuva 10).

Vastaajista 60 % arvioi monimuotoisuuden huomioimisen metsäsuunnittelussa turvaavan monimuotoisuutta jokseenkin tai erittäin hyvin. Neljännes vastaajista arvioi metsäsuunnittelussa huomioimisen turvaavan monimuotoisuutta ’ei hyvin eikä huonosti’ ja vain 15 % oli sitä mieltä, että metsäsuunnittelussa huomioon ottaminen turvaa monimuotoisuutta jokseenkin tai erittäin huonosti. Metsäsuunnittelussa huomioiminen ilmoitettiin käytetyimmäksi tavaksi turvata METSO-kohteita kunnissa (ks. luku 3.1.1). Tästä syystä onkin tärkeää kehittää monimuotoisuutta pitkällä tähtäimellä turvaavia keinoja osana arkimetsätaloutta.

Kaavoituksen SL-merkintää piti hyvänä keinona 65 % vastaajista, toisaalta 25 % arvioi tämän keinon turvaavan luontoarvoja huonosti. Vastaajista suurin osa arvioi luonnonhoidon ja ennallistamisen sekä kaavoituksen muut keinot, kuten VL-merkinnän, turvaavan monimuotoisuutta vähintään jokseenkin hyvin tai ei hyvin eikä huonosti, mutta kielteisesti näitä keinoja arvioi myös moni: 26 % arvioi luonnonhoidon ja ennallistamisen ja

Kuva 10. Vastaukset kysymykseen ”Tarkastelkaa alla lueteltuja erilaisia suojelu- ja turvaamiskeinoja sen mukaan, kuinka hyvin arvioitte niiden sopivan luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen kuntanne metsissä.” Vastaajia 29.

39 % kaavoituksen VL-merkinnän turvaavan monimuotoisuutta jokseenkin tai erittäin huonosti. Luonnonhoitoon neutraalisti suhtautuvien osuus oli huomattavan suuri (30 %) ja ääripäiden arviot tästä turvaamiskeinosta puuttuivat kokonaan. Kunnissa saattaa olla epätietoisuutta luonnonhoidon ja ennallistamisen sisällöstä ja merkityksestä luontoarvoille.

3.2

Inventointitietojen hyödyntäminen

3.2.1 Tietojen käyttö ja saatavuus

Kuntien yhteistyötahoja METSO-inventoinnin tulosten hyödyntämisessä olivat useimmin ELY-keskus ja metsänhoitoyhdistys sekä kunnan muut toimialat (esim. maankäyttö, ympäristötoimi, rakennusvirasto, puistotoimi, tekninen toimi). Pääosin yhteistyön katsottiin sujuneen hyvin, mutta joissakin tapauksissa yhteistyön todettiin olleen työlästä ja etenkin ELY-keskuksen kanssa asioiden edenneen hitaasti. Kritiikkiä tuli metsänhoitoyhdistysten liian suuresta roolista monen kunnan metsien hoidosta päätettäessä.

”Yhteistyö sujui kunnan sisällä hyvin, mutta metsänhoitoyhdistykset eivät välttämättä noteeraa tuloksia. Kunnat antaneet liikaa valtaa yhdistykselle, eikä kunnissa selkeää metsien hoidosta vastaavaa viranomaista.”

Erään vastaajan mukaan inventointiraportin julkisuus parantaa myös kunnan asukkaiden osallistumista mm. kaavoituskeskusteluihin luontoon liittyvän asiatiedon pohjalta.

Vastaajien mukaan inventointitiedot olivat joko kunnan omassa paikkatietojärjestelmässä (9 vastaajaa) tai kunnan metsiä hoitavan tahon paikkatietojärjestelmässä (17 vastaajaa). Vain yksi vastaaja ilmoitti, ettei inventoinneissa löydettyjen METSO -kohteiden tietoja ollut tallennettu paikkatietona mihinkään suunnittelujärjestelmään. Tarkentavien vastausten mukaan paikkatiedon pohjalta ei tehdä hakkuita tai mahdolliset toimenpiteet harkitaan tapauskohtaisesti elinympäristön mukaan. Viiden vastaajan mukaan tietoja käytettävän myös kaavoituksessa.

"Rajaukset ja ominaisuuksiedot huomioidaan tulevassa metsän hoidossa ja hakkuissa."

"Kohteet huomioidaan mikäli alueille suunnitellaan toimenpiteitä esim. kaavoituksessa. Kohteet huomioidaan myös vuosittain kunnan metsäkaupassa eli METSO-kohteita ei ole ehdotettu käsiteltäväksi."

"Asemakaavan laadinnassa ne ovat oleellinen lähtötieto. Liikuntareittien ja kaapeleiden yms. kaivantojen suunnittelussa osataan alueet kiertää."

Inventoinnissa kerättyjä tietoja oli käytetty ennen kaikkea kaavoituksessa, mutta myös muussa maankäytön suunnittelussa, metsäsuunnittelussa muutenkin kuin vain kohteiden turvaamisen näkökulmasta, YVA-selvityksissä, kunnan monimuotoisuusraportissa, luontopolun kehittämisessä, opetuskäytössä sekä luonnonhoidon suunnittelussa.

Raportti inventoinnin tuloksista on kuntalaisten vapaasti saatavilla (esim. internetissä) vajaan puolessa vastanneista kunnista. Muutamassa kunnassa raportti on tarkoitus tulevaisuudessa laittaa kuntalaisten vapaasti saataville.

Kahdeksan vastaajaa (27 %) ilmoitti kunnan inventoineen METSOon soveltuvia kohteita myös ympäristöministeriön rahoittaman hankkeen jälkeen. METSO-kriteerejä hyödyntäviä inventointeja oli tehty sekä isoissa kaupungeissa että pienissä maaseutukunnissa. Selvästikin METSO-kriteerit on otettu yhdeksi keinoksi luonnonalueiden arvottamiseen.

3.2.2 Tarvittava tuki inventointitietojen hyödyntämiseen ja kohteiden turvaamiseen

Vastaajat arvioivat väittämien avulla, missä asioissa ja millaista tukea kunnassa tarvittaisiin inventoinnissa kerättyjen tietojen hyödyntämisessä ja METSO-ohjelmaan soveltuvien kohteiden suojelun ja turvaamisen edistämiseksi.

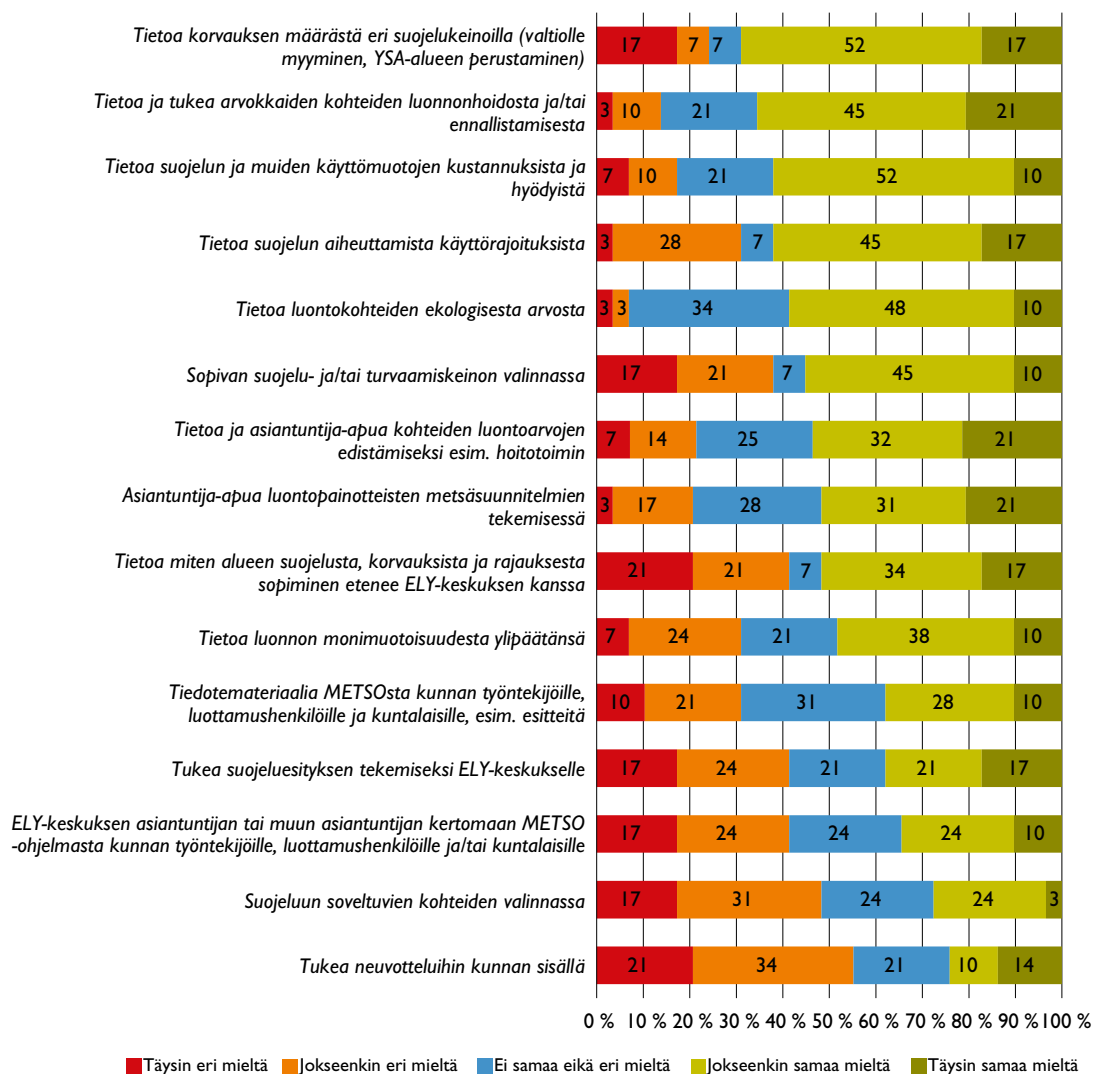
Vastausten perusteella eniten kunnissa kaivataan tietoa korvausten määristä eri suojelukeinoilla: 69 % vastaajista oli tätä mieltä (kuva 11). 62 % vastaajista arvioi kunnassa tarvittavan tietoa suojelun ja muiden käyttömuotojen kustannuksista ja hyödyistä. Yhtä suuri osuus katsoi, ettei suojelun aiheuttamista käyttörajoituksista ollut riittävästi tietoa. Lähes 60 % arvioi, että kunnassa tarvitaan lisää tietoa luontokohteiden ekologisesta arvosta. 55 % vastaajista näki tuen tarvetta suojelu- tai turvaamiskeinon valinnassa. Koska lähes kaikissa kunnissa päätöksenteko kohteiden tulevasta maankäytöstä on ainakin osin käynnissä (luku 3.1.1), tiedolle suojelun konkreettisista vaikutuksista sekä korvauksista on edelleen kysyntää.

Tietoa ja tukea arvokkaiden kohteiden luonnonhoidosta ja ennallistamisesta kaipasi kaksi kolmasosaa vastaajista. Samoin tiedolle ja asiantuntija-avulle kohteiden luontoarvojen edistämiseksi hoitotoimin olisi tarvetta: 53 % vastaajista oli tätä mieltä. Nämä vastaukset - kuten muutkin kyselyn vastaukset koskien luonnonhoitoa ja ennallistamista - kertovat, että kiinnostusta luonnonhoitoon olisi, mutta asiantuntemusta ja resursseja tarvittaisiin. Luontopainotteisten metsäsuunnitelmien tekemiseen kaipasi asiantuntija-apua 52 % vastaajista.

Noin puolet vastaajista kaipasi tietoa siitä, miten alueen suojelusta, korvauksista ja rajauksesta sovitaan ELY-keskuksen kanssa. 38 % vastaajista näki tarvetta esitteille ym. tiedotemateriaalille kunnan työntekijöille, luottamusmiehille ja kuntalaisille. Samansuuruinen osuus vastaajista näki tarvetta tuelle suojeluesityksen tekemiseen ELY-keskukselle. Vain kolmannes vastaajista näki kunnassa tarvetta sille, että asiantuntija (ELY-keskuksen tai muu asiantuntija) tulisi kertomaan METSO-ohjelmasta kunnan työntekijöille tai luottamushenkilöille. Vastaajista 27 % piti tarpeellisena tukea suojeluun soveltuvien kohteiden valitsemiseen. Vain noin neljännes vastaajista katsoi, että tukea tarvittaisiin kunnan sisäisiin neuvotteluihin kohteiden turvaamisesta. Vastaukset voidaan tulkita niin, että suojeluesitykseen liittyvä harkinta nähdään kunnan sisäisenä asiana.

Inventointitietojen hyödyntämisessä

- **suurin tuen ja tiedon tarve liittyy suojelukeinon valintaan, suojelusta saataviin korvauksiin ja suojelun aiheuttamiin käyttörajoituksiin**
- **luonnonhoito ja ennallistaminen herättävät kiinnostusta ja aihepiiristä tarvittaisiin lisää tietoa ja asiantuntija-apua**
- **suojeluun liittyvä harkinta, neuvottelut ja päätöksenteko halutaan pitää kunnan sisäisenä asiana**

Kuva II. Vastausjakaumat kysymykseen ”Arvioikaa seuraavien väittämien avulla missä asioissa ja millaista tukea kunnassanne tarvittaisiin inventoinnissa kerättyjen tietojen hyödyntämisessä ja METSO-ohjelmaan soveltuvien kohteiden suojelun ja turvaamisen edistämiseksi.” Vastaajia 29.

Avoim palaute ja kehittämisehdotukset

Kaiken kaikkiaan vastaajat tunsivat METSO-ohjelman hyvin ja he esittivät omia näkemyksiään ohjelman toteutuksesta ja sen soveltuvuudesta kuntien metsien monimuotoisuuden turvaamiseen. Suurin osa vastaajista antoi kyselyn lopuksi myös palautetta ja kehittämisehdotuksia METSO:n suuntaamisesta kunnille.

Osa vastaajista katsoi, että ohjelmasta on vaikea löytää tietoa ja edellyttää runsaasti omaa aktiivisuutta edetä asiassa:

"Tietoa METSOSTA pitää hakea itse. Sitä ei ole oikein kunnolla saatavana."

"Kun löytää kanavan ja oikeat henkilöt, alkaa tapahtua, jos itse on aktiivinen."

"Aika piilossa METSO-ohjelma on kunnan näkökulmasta"

Kyselypalautteessa samoin kuin puhelinkontakteissa nousi esille kuntien niukat resurssit luonnonsuojelun edistämiseen sekä tarve erilaiselle asiantuntija-avulle. Lakisääteiset tehtävät ajavat vapaaehtoisen suojelun edelle:

"Ohjelma hyvä, mutta suurin ongelma meillä ollut pienen organisaation vähäiset resurssit luonnonsuojelun edistämiseksi. Kaikki kiireelliset ja lakisääteiset asiat ajavat usein vapaaehtoisen suojelun ohi."

"Kaupungin suojelualueista puuttuu tällä hetkellä kokonaisuuden hahmottaminen sekä mahdollinen paikallisten erityisten luontoarvojen säilyttäminen, se mikä on ominaista juuri tälle seutukunnalle. Kaupungilla on lisäksi oikeasti tarvetta erillisiin metsänhoito- ja käyttösuunnitelmien tekemiseen virkistyspainotteisten suojelualueidemme kohdalla - tähän tarvittaisiin erityisosaamista ja resurssia, jota meillä ei ole."

Palautetta tuli myös yksityisestä luonnonsuojelualueesta maksettavan korvauksen alhaisesta tasosta:

"Korvaukset tulisi saada vastaamaan muita yksityismaiden korvauksia. 50 %, josta vielä vähennetään esim. virkistyskäytön tms johdosta osa, ei kannusta riittävästi suojeluun tai kauppaan, vaan kannustaa pitämään päätösvalta alueiden käytöstä omissa käsissä."

Inventointirahoitus ja METSO-ohjelma saivat hyvää yleispalautetta:

"Hyvä ohjelma ja sitä tulisi jatkaa eli antaa rahoitusapua Metso-kartoitusten tekemiseen kunnilla ja seurakunnille"

"Selvitys antoi arvokasta tietoa metsien monimuotoiselle suunnittelulle"

Esiin nousi myös epävarmuus kunnille maksettavien METSO-korvausten tulevaisuudesta:

"Tällä hetkellä on hyvin epäselvää, mikä on kunnille maksettavien korvausten tilanne, voiko niitä enää edes saada ja mihin asti, vai ovatko nekin jo karsittu pois. Tästä tarvittaisiin enemmän informaatiota. Muutenkin informointi suojelukorvausten osalta voisi olla tehokkaampaa. Kuulin toisen kunnan kollegalta, että ELY ylipäätään voi arvioida korvausmääriä etukäteen."

4 METSO:n eteneminen inventointi-rahoitusta saaneissa seurakunnissa

METSO-kohteiden inventointiin ympäristöministeriöltä rahoitusta saaneille seurakunnille lähetettiin kuntien kyselyä rajatumpi kysely, jossa selvitettiin erityisesti sitä, miten seurakunnissa oli hyödynnetty inventointituloksia. Inventoinnin tehneitä seurakuntia on vain kahdeksan, joten kyselyn tuloksista ei voi tehdä laajempia johtopäätöksiä METSO:n saamasta vastaanotosta seurakunnissa. Seurakunnilla on myös erilaiset velvollisuudet ja mahdollisuudet turvata monimuotoisuutta kuin kunnilla: seurakunnilla ei ole lainsäädäntöön perustuvaa monimuotoisuuden turvaamisvelvoitetta eikä kaa-voituksen kautta mahdollisuutta maankäytön ohjaukseen. Seurakunnat ovat METSO:n toteutuksen suhteen samassa asemassa kuin yksityiset maanomistajat eli niiden osalta yksityisen suojelualueen korvaus perustuu puuston arvoon.

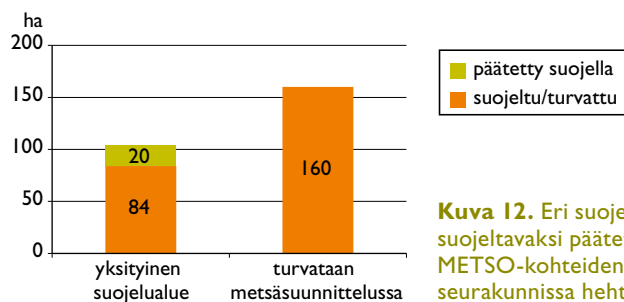
Kysely toteutettiin Webropol-kyselynä huhtikuussa 2015. Kysely lähetettiin sähköpostitse inventointihankkeiden yhteyshenkilöille. Kyselyyn saatiin vastaukset kuudesta seurakunnasta ja kahteen seurakuntaan soitettiin ja tiedusteltiin kohteiden turvaamisen etenemistä. Puhelimitse saadut tiedot on huomioitu METSO-kohteiden turvaamisen tuloksissa luvussa 4.1. Kyselyn kysymykset ja vastausvaihtoehdot ovat liitteessä 2.

4.1

METSO-kohteiden turvaaminen

Neljä inventoinnin tehneistä seurakunnista oli jo päättänyt kyselyajankohtaan mennessä kaikkien löydettyjen METSO-kohteiden tulevasta maankäytöstä, kolmessa seurakunnassa päätöksenteko oli vielä käynnissä ja vain yhdessä seurakunnassa ei oltu vielä tehty päätöksiä lainkaan. Päätösprosessi inventoinnista kohteiden turvaamiseen on edennyt seurakunnissa nopeammin kuin kunnissa, mutta on otettava huomioon, että seurakuntien inventointihankkeet olivat pinta-alaltaan usein pienempiä kuin kuntien, mikä on todennäköisesti helpottanut päätöksentekoa.

METSO-kohteista oli suojeltu kevääseen 2015 mennessä yksityisinä suojelualueina 84 hehtaaria (kuva 12), mikä on 21 % kaikista seurakuntien inventoinneissa löytyneistä

Kuva 12. Eri suojelukeinojen toteutunut käyttö sekä suojeltavaksi päätettyjen, mutta ei vielä toteutettujen METSO-kohteiden suojelukeinot inventoinnin tehneissä seurakunnissa hehtaareina.

METSOon soveltuvista kohteista (402 hehtaaria). Valtiolla ei ole myyty yhtään kohdetta. 160 hehtaaria METSO-kohteita aiotaan turvata huomioimalla niiden luontoarvot metsäsuunnittelussa. Tarkentavaan kysymykseen siitä, mitä metsäsuunnittelussa huomioiminen käytännössä tarkoittaa, vastattiin mm.:

”Ei suoriteta minkäänlaisia toimenpiteitä.”

”Metso-kohteiden turvaaminen toimii Mhy:n ja seurakunnan yhteistyön kautta.”

Tehdyt päätökset kohteiden suojelusta ja turvaamisesta kattavat yhteensä 262 hehtaaria, mikä on noin 65 % löydetystä METSO-kohteista. Ainakin neljässä seurakunnassa myös harkittiin edelleen mahdollisuutta suojella pysyvästi sellaisia kohteita, jotka oli jo omalla päätöksellä päätetty jättää metsätaloustoimien ulkopuolelle.

4.1.1 Päätöksenteko kohteiden turvaamisesta ja tyytyväisyys korvauksiin

Vastaajat olivat yleisesti tyytyväisiä seurakunnan luottamusmiesten ja muiden päättäjien yksimielisyyteen ja myönteiseen suhtautumiseen kohteiden suojeluun. Myös inventoinnin tuottamaan tietosisältöön oltiin tyytyväisiä. Hankaluuksina mainittiin liian pieneksi koettu korvaus sekä eräissä tapauksissa suojelua rajoittavat tai valmistelua hidastavat ulkopuoliset, seurakunnasta riippumattomat tekijät.

Tarvittavasta tuesta inventointitulosten hyödyntämiseksi seurakunnat vastasivat, että tietoa on riittävästi tarjolla ja sitä oli myös itse aktiivisesti hankittu. Tiedonhankintatapoina mainittiin esim. seurakunnan metsäasiantuntijan osallistuminen ELY-keskuksen METSO-koulutukseen ja ELY-keskuksen asiantuntijan vierailu seurakunnan päättäjien luona kertomassa METSOsta.

Toteutuneen korvaustason riittävyttä arvioitiin kouluarvosana-asteikolla (4-10) ja kaikki tähän kysymykseen vastanneet antoivat kahdeksikon eli korvauksiin oltiin melko tyytyväisiä. Perusteluissa todettiin mm. että ”toivomuksena olisi ollut hiukan korkeampi hintataso”. Suojelukeino näissä tapauksissa oli ollut yksityisen suojelualueen perustaminen.

4.1.2 Suojeluhalukkuuteen vaikuttavat tekijät

Myös seurakuntien vastaajia pyydettiin arvioimaan väitteiden avulla tekijöitä, jotka vähentävät suojeluratkaisun houkuttavuutta seurakunnan näkökulmasta. Moneen väitteeseen vastaukset jakaantuivat eri vaihtoehtojen välille tasaisesti.

Vastausten perusteella halu säilyttää kohteiden maanomistus seurakunnalla vähentää suojelun kiinnostavuutta: kaikki vastaajat olivat tätä mieltä. Lähes kaikki tähän mennessä suojellut seurakuntien METSO-kohteet ovatkin yksityisiä suojelualueita (luku 2.1). Kuten kuntien kohdalla myös seurakunnilla halu pitää kohteet ulkoilu- ja virkistyskäytössä vähensi selvästi suojelun kiinnostavuutta. Puolet vastaajista oli sitä mieltä, että kohteiden luontoarvot turvataan mieluummin huomioimalla ne metsäsuunnittelussa. Samoin puolet vastaajista oli sitä mieltä, että toisenlaisella maankäytöllä saatava korkeampi tuotto vähentää halukkuutta suojeluratkaisuun ja vain yksi vastaaja oli eri mieltä tästä väitteestä.

Lähes kaikki vastaajat olivat sitä mieltä, ettei suojeluun sopivien kohteiden valinta ole vaikeaa. Suojeluvaihtoehdon kiinnostavuutta eivät vähentäneet sellaiset tekijät kuin luottamusmiesten erimielisyys asiassa tai luottamusmiesten ja seurakuntalaisten vastustus. Käsitys suojelusta maksettavien korvausten riittämättömästä tasosta ei vastausten perusteella vaikuttanut suojeluhalukkuuteen.

Inventoinnin tulosten hyödyntäminen ja siihen tarvittava tuki seurakunnissa

Yhteistyötä inventointihankkeen tulosten hyödyntämiseksi oli tehty paitsi inventoinnin tehneen tahon kanssa myös etenkin ELY-keskuksen, metsänhoitoyhdistyksen ja Suomen metsäkeskuksen kanssa. Kaikki vastaajat kiittelivät yhteistyön sujumista.

Seurakuntia pyydettiin arvioimaan väitteiden avulla asioita, joissa tarvittaisiin tukea inventoinnissa kerättyjen tietojen hyödyntämiseksi ja METSO-ohjelmaan soveltuvien kohteiden suojelun ja turvaamisen edistämiseksi.

Etenkään varsinaiseen päätöksentekoon (kohteiden ja suojelukeinon valinta, neuvottelut seurakunnan sisällä) ei vastausten perusteella kaivata tukea. Puolet vastaajista oli samaa mieltä eikä kukaan vastustanut ajatusta, että ELY-keskuksen asiantuntija kertoisi METSO-ohjelmasta seurakunnan työntekijöille, luottamushenkilöille ja seurakunnan jäsenille. Noin puolet vastaajista piti tärkeänä lisätietoa korvausten määristä eri suojelukeinoilla, lisätietoa suojelun aiheuttamista käyttörajoituksista sekä lisätietoa ja asiantuntija-apua kohteiden luontoarvojen parantamiseksi esim. luonnonhoidolla. Lähes kaikki vastaajat kaipasivat lisää tiedote- ym. materiaalia METSOsta jaettavaksi seurakunnan työntekijöille ja luottamushenkilöille. Lisätietoa tarvittaisiin myös suojelun ja muiden käyttömuotojen kustannuksista ja hyödyistä. Kuten kunnissa seurakunnissakin kaivattiin lisätietoa luonnon monimuotoisuudesta ylipäätään.

Yhteenvetona seurakuntien vastauksista

- **tehdyt päätökset kohteiden suojelusta tai turvaamisesta kattavat 65 % löydettyjen METSO-kohteiden pinta-alasta**
- **seurakunnissa harkitaan edelleen joidenkin kohteiden suojelua**
- **kohteiden suojelusta ja turvaamisesta neuvottelemisen on sujunut seurakunnissa hyvin**
- **seurakunnissa kaivataan lisää tietoa mm. suojelun ja muiden käyttömuotojen kustannuksista ja hyödyistä, korvauksista ja suojelun aiheuttamista käyttörajoituksista**
- **suojelun toteuduttua korvaustasoon on oltu melko tyytyväisiä, mutta suojeluhalukkuutta laskee vaihtoehtoisen maankäytön parempi taloudellinen tuotto**

5 Kuntien ja seurakuntien METSO: kehittämisehdotuksia ja haasteita

METSO-ohjelma tarjoaa myös kunnille ja seurakunnille mahdollisuuden saada korvausta monimuotoisuuden kannalta arvokkaiden metsien suojelusta luonnonsuojelualueina. Vuosina 2010–2012 ympäristöministeriö tarjosi kunnille ja seurakunnille rahoitusta METSOon soveltuvien kohteiden inventointiin. Kunnat ja seurakunnat ovat hyödyntäneet molempia mahdollisuuksia kautta maan.

Kevääseen 2015 mennessä kuntien ja seurakuntien kohteita oli METSO:n puitteissa rauhoitettu yksityisinä suojelualueina tai hankittu valtiolle yhteensä 3 144 hehtaaria. ELY-keskuksissa oli valmistelussa lisäksi lähes 1 700 hehtaaria, jotka kaikki eivät välttämättä päädy lopulta suojeluun. Julkisyhteisöille METSO-toteutuksessa on asetettu suojelutavoitteeksi 7 000 hehtaaria vuoteen 2025 mennessä. Monissa inventoinnin tehneissä kunnissa ja seurakunnissa harkitaan edelleen kohteiden suojelua, joten niiden kannalta METSO-toteutusrahoituksen lasku vuosina 2016–2019 osuu hankalaan aikaan. Tavoitteen saavuttaminen on silti mahdollista, etenkin jos toteutusrahoitus myöhemmin nousee: tarvitaan viestintää ja yhteistyötä kuntien ja seurakuntien kanssa. Julkisyhteisöt on syytä pitää ajan tasalla siitä, millä tavoin ne voivat osallistua METSO:n toteutukseen. Viestinnän avulla METSO:n tarjoamat mahdollisuudet pysyvät kuntien ja seurakuntien päättäjien sekä kuntalaisten mielessä, vaikka ohjelman toteuttaminen väliaikaisesti hidastuukin. Pinta-alatavoitteeseen pääsemiseksi kannattaa tarjota suojelupäätösten tekemiseksi tarvittavaa tietoa ja tukea. ELY-keskusten METSO-asiantuntijat voivat olla aloitteellisia ja pitää yhteyttä erityisesti inventoinnin tehneisiin kuntiin ja seurakuntiin.

Valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisesti julkisyhteisöjen METSO-toteutukseen lasketaan mukaan luonnonsuojelulailla rauhoitetut kohteet. Ympäristöministeriön rahoittamissa inventoinneissa löytyi yli 10 000 hehtaaria METSO:n valintakriteerit täyttäviä kohteita. Inventoinnit tuottivat korkealaatuista tietoa suojelupäätösten tueksi, mutta toistaiseksi vasta melko pienen lisäyksen luonnonsuojelulailla rauhoitettuja METSO-kohteita. Kevääseen 2015 mennessä noin 20 % ympäristöministeriön rahoittamissa inventoinneissa löydetystä METSO-kriteerit täyttävästä pinta-alasta on rauhoitettu yksityisenä suojelualueena tai myyty valtiolle. Sen sijaan inventointirahoituksen ja koko ohjelman vaikuttavuutta parantaa selvästi, että kunnat ja seurakunnat turvaavat inventoituja METSO-kohteita myös muilla keinoin ilman korvausta, etenkin ottamalla ne huomioon metsäsuunnittelussa ja muussa maankäytössä. Haasteena on, miten kohteiden huomioiminen ja jättäminen toimenpiteiden ulkopuolelle käytännössä toteutuu ja miten ”METSO-status” säilyy pitkällä aikavälillä metsäsuunnitelmien päivityksissä. Keskeistä olisi kehittää menetelmiä ja menettelytapoja, ohjeistusta ja kannustimia, joilla varmistetaan kohteiden säilyminen ja niiden luontoarvojen kehittyminen myös talouskäytössä olevissa metsissä.

Kuntien METSO-ohjelman puitteissa suojelumat alueet ovat pinta-alaltaan keskimäärin kolme kertaa suurempia kuin METSO-suojelualueet keskimäärin. Myös seurakuntien kohteet ovat puolet keskiarvoa suurempia. Kuntien ja seurakuntien laajat METSO-kohteet ovat tehostaneet ohjelman luonnonsuojelullista vaikuttavuutta ja vähentäneet METSO:n hallinnollisia kustannuksia suojeltua hehtaaria kohden. Kuntien ja seurakuntien

mahdollisuus ja halu keskimääräistä laajempiin suojeluratkaisuihin on METSO:n toteuttamisen kannalta erittäin hyvä asia.

Kunnat ja seurakunnat tarvitsevat tietoa korvausten määristä, suojelun aiheuttamista käyttörajoituksista, vertailutietoa suojelun ja muiden käyttömuotojen kustannuksista ja hyödyistä sekä apua sopivan suojelu- ja turvaamiskeinon valintaan. Keskeisiä tietolähteitä METSO-asioissa ovat ELY-keskusten METSO-yhdyshenkilöt, joiden yhteystiedot löytyvät METSO-ohjelman virallisilta nettisivuilta [metsonpolku.fi](http://www.metsonpolku.fi) ³.

METSO:n toteuttamiseen liittyvää tietoa on muutenkin laajimmin esillä em. sivustolla, jonka sisällöstä vastaavat yhteisesti ympäristöministeriö ja maa- ja metsätalousministeriö. Sivustoa tulee edelleen kehittää vastaamaan paremmin kuntien ja seurakuntien tarpeisiin. Sivuilla on jo tietoa mm. suojelukeinoista, kuntien ja seurakuntien saamista korvauksista sekä esimerkkejä suojelukorvauksista verrattuna puukaupasta saataviin tuloihin.

Etenkin kunnissa, mutta myös seurakunnissa, on ilmeisen vahva käsitys siitä, että suojelu rajoittaa kohteiden virkistyskäyttöä. Taustalla saattaa olla ajatus siitä, että luonnonsuojelualueella ei voida tehdä sellaisia metsänhoitotoimenpiteitä, joita virkistyskäytön katsotaan edellyttävän. Olemassa oleva virkistyskäyttö voi useimmiten jatkua suojelualueilla sellaisenaan, mutta suojelu voi rajoittaa esim. jonkin liikuntalajin tarpeisiin liittyviä rakenteita tai reitistöjä. Virkistyskäytössä oleville alueille olisi syytä kehittää luontoarvoja säilyttäviä ja palauttavia hoitomenetelmiä, koska näillä alueilla on joka tapauksessa suurempi potentiaali monimuotoisuusarvojen turvaamisessa kuin tehokkaassa metsätalousskäytössä olevilla alueilla. Suojelun ja virkistyskäytön ristiriitojen lieventämiseen tarvitaan myös tutkimustietoa. Virkistysalueiden hallitusta hoitamattomuudesta, puuston rakennepiirteiden kehittämisestä ja heikentyneiden elinympäristöjen luonnonhoidosta tulisi tarjota tietoa ja toimintamalleja kunnille ja seurakunnille samoin kuin monitavoitteisen metsäsuunnittelun menetelmistä.

Luonnonhoito ja ennallistaminen kiinnostavat kuntia ja seurakuntia. Luonnonhoito ja ennallistaminen pitävät sisällään monenlaisia keinoja, joilla voidaan ylläpitää ja parantaa luonnonarvoiltaan heikentyneiden alueiden merkitystä monimuotoisuuden turvaamisessa. Hyvin suunniteltu ja toteutettu luonnonhoito voi sopia hyvin monimuotoisuuden turvaamis- ja lisäyskeinoksi kuntien ja seurakuntien metsiin, erityisesti ehkä

³ ELY-keskusten METSO-yhdyshenkilöiden yhteystiedot verkossa
http://www.metsonpolku.fi/fi/lyhteystiedot/ELY-keskusten_METSO-vastaavat.php

juuri virkistysmetsiin. Vaikka alueen monimuotoisuusarvot olisivat tällä hetkellä heikot, niitä on mahdollista lisätä esimerkiksi poistamalla kuusentaimia lehdosta, pienaukko-hakkuilla, riistatiheiköillä, kunnostamalla lähteikön ja puron, tukkimalla suo-ojan, poistamalla puustoa suolta, avaamalla puustoa paahderinteestä. Yksityinen metsänomistus on Suomessa pirstaleista ja tilakoot keskimäärin pieniä. Kuntien ja seurakuntien metsissä olisi mahdollista saada luonnonhoidon toimenpiteillä laaja-alaisempaa vaikuttavuutta ja näin parantaa ekosysteemipalveluja. Kunnille ja seurakunnille on tarjottava lisää tietoa luonnonhoidosta ja ennallistamisesta sekä kehittää kannustimia. Kunnat ja seurakunnat voisivat olla kiinnostuneita turvaamaan monimuotoisuutta esimerkiksi osana kestävämpiä hakkuita ja tekemään toimenpiteitä, joissa on mahdollista saada hakkuutuloja monimuotoisuuden edistämisen ohella.

Kuntien ja seurakuntien metsiä hoitaa usein metsänhoitoyhdistys. Metsänhoitoyhdistyksissä motivaatio markkinoida METSOa asiakkaille vaihtelee eri alueilla ja metsänhoitoyhdistysten roolia METSO-kohteiden välittäjänä on syytä kehittää edelleen (Paloniemi ym. 2015). METSON keinojen esille ottaminen kuntien ja seurakuntien kanssa asioitaessa tulisi olla selkeämmin osa asiakaspalvelua. Kuntien metsien osalta myös ns. METSO-kohteiden välityspalkkiosopimus, jonka pohjalta metsäalan toimijat välittävät METSOon soveltuvia kohteita ELY-keskuksille maanomistajan niin halutessa, kaipaa kehittämistä.

5.1

Kunnat

Kunnilla on keskeinen rooli maankäytön suunnittelussa ja ohjauksessa. Suurimmalla osalla kunnista on metsää, jonka odotetaan tuottavan tuloa kunnalle. Kunnilla on myös vastuuta ja halua tuottaa kuntalaisille terveellinen, turvallinen ja virkistävä asuinympäristö. Kuntien metsissä on paljon potentiaalia luonnonarvojen huomioon ottamiseen ja kehittämiseen, erityisesti kuntien virkistysmetsien ansiosta.

Kyselystä ja puhelinkeskusteluista ilmeni, että kunnissa oltiin tietoisia METSO-toteutusrahoituksen tason laskusta, mikä vähensi halukkuutta tehdä suojeluesityksiä ELY-keskuksille. Samoin käsitys asioiden hitaasta etenemisestä ylityöllistetyissä ELY-keskuksissa vähensi haluja lähteä selvittämään asiaa ja tarjoamaan kohteita. Yhteydenotto ELY-keskuksesta inventoinnin tehneeseen kuntaan voisi kannustaa kuntaa tekemään suojeluesityksiä. METSON toteutuskeinojen ja inventoinneissa löytyneiden kohteiden yhteinen läpikäynti voisi helpottaa kuntien ja ELY-keskuksen asiantuntijoiden kiirettä ja edistää kohteiden suojelua.

Säännöllinen kuntiin kohdistettu yleisviestintä METSOsta on hyvä keino ylläpitää kuntien tietoisuutta ohjelman tarjoamista mahdollisuuksista ja kohteiden suojelu voi sen avulla sopivissa tilanteissa nousta esille päätöksenteossa. Kuntaliitto on uutiskirjeissään tiedottanut METSOsta säännöllisesti ja tätä hyvää käytäntöä tulisi jatkaa⁴. Ympäristöministeriö lähetti METSON mahdollisuuksista kertovan kirjeen ja esitteitä kunnanhallitusten puheenjohtajille keväällä 2014. Vastaavaa viestintää tarvitaan jatkossakin kuntien METSO-tavoitteiden saavuttamiseksi.

Monimuotoisuusarvojen kehittämisestä kiinnostuneiden kuntien metsät voisivat olla sopivia kohteita heikentyneiden ekosysteemien kunnostamiseen. Nykyisin kunnat voivat osallistua omalla rahoituksella yksityisten metsänomistajien kanssa yhteisiin kestävänsä metsätalouden rahoituslailla (Kemera) rahoitettaviin luonnonhoitohankkeisiin. Koska monet kunnat ovat huomattavia metsänomistajia, monimuotoisuuden turvaamisen kannalta yksi toimiva ratkaisu voisi olla kehittää taloudellisia kannustimia sellaisiin kuntametsien luonnonhoitohankkeisiin, jotka tukevat virkistyskäyttöä ja metsien terveysvaikutuksia.

⁴ METSO-uutinen Kunnat.net-sivustolla
<http://www.kunnat.net/fil/tietopankit/uutisia/2015/Sivut/METSO-ohjelmaan-metsakohteita.aspx>

Pienenevien luonnonsuojelun toteutusmäärärahojen aikana kuntien yksityiset suojelualuerauhoitukset sopivat hyvin METSO:n kokonaistavoitteen tueksi, koska maksettavat hehtaarikohtaiset korvaukset ovat vain noin puolet yksityismaiden korvauksista. Toisaalta kuntien tiukka taloudellinen tilanne johtaa tarkkaan eri maankäyttömuotojen kannattavuusvertailuun, joka voi vähentää kiinnostusta METSOa kohtaan hyväntuottoisissa uudistuskypsissä metsissä. Tämän kyselyn tulosten perusteella luontoarvojen turvaaminen kuitenkin nähdään kunnissa tärkeänä tavoitteena eikä korvaustasoon olla pelkästään tyytymättömiä.

METSO-inventoinneissa löytyneiden arvokkaiden ja usein laajojenkin kuntien ja kaupunkien omistamien metsien turvaaminen on tärkeää myös sosiaalisen kestävyysnäkökulmasta. Monen asukasmäärältään suuren kaupungin metsistä löydettiin huomattava määrä METSO-kriteerit täyttäviä kohteita: Helsingissä 1 519 ha, Kuopiossa 1 190 ha, Jyväskylässä 963 ha, Turussa 787 ha ja Tampereella 694 ha. Näillä alueilla on huomattavaa virkistysarvoa asukkaille, minkä lisäksi ne turvaavat ekosysteemipalveluja laajemminkin.

5.2

Seurakunnat

Monissa seurakunnissa on kiinnostusta metsien suojeluun. Seurakunnat merkittävässä metsänomistajaryhmänä ja ympäristöarvoja arvostavana yhteisönä ovat taho, jota kannattaa tukea metsien luonto- ja virkistysarvojen turvaamiseen.

Seurakuntien kiinnostusta alueiden suojeluun vähentää halu säilyttää kohteiden maanomistus. Seurakuntien suojellut METSO-kohteet ovat lähes pelkästään yksityisiä suojelualueita, jolloin maanomistus säilyy seurakunnalla pysyvänkin suojelun kohdalla. Tätä mahdollisuutta on syytä korostaa kun eri suojelukeinoista viestitään seurakunnille.

Näyttää siltä, että seurakunnat painottavat kuntia enemmän metsiin liittyvien ratkaisujen taloudellisia vaikutuksia ja miettivät eri vaihtoehtoja tässä valossa. Seurakuntien talouden ollessa tiukalla talouteen vaikuttavat ratkaisut harkitaan ymmärrettävästi tarkkaan. Suojeluun voi näin ollen ohjautua etenkin vähätuottoisia metsiä ja alueita, joiden metsätalouskäyttö on syystä tai toisesta vaikeaa.

Kirkkohallituksen kehittämään ja ylläpitämään Kirkon ympäristödiplomiin otettu METSOon osallistuminen yhdeksi toimenpiteeksi, jolla seurakunnat voivat saada ja ylläpitää diplomia. Tämä on erimainen tapa pitää seurakunnat tietoisina mahdollisuudesta suojella metsää METSO:n avulla. Diplomiin oikeuttavia pisteitä saa esim. METSO-kohteiden inventoinnista tai metsäalueen suojelusta. Vuonna 2015 diplomi on voimassa tai juuri vanhentumassa noin 60 seurakunnalla tai seurakuntayhtymällä. Ympäristödiplomin avulla kiinnostuneet seurakunnat ohjautuvat myös metsonpolku.fi -sivustolle. Ympäristödiplomin omaaville seurakunnille kannattaa erityisesti viestiä tietoa METSOsta.

Keväällä 2014 ympäristöministeriö lähetti kirkkoherroille kirjeen ja esitemateriaalia METSOsta. Myös seurakuntien talouspäälliköille lähetettiin tietoa METSO:n tarjoamista vaihtoehtoista. Kirkkohallituksen sivuilla on esillä tietoa METSOsta⁵. Myös metsonpolku.fi -sivustolla on seurakunnille kohdennettua tietoa METSOsta⁶.

Seurakuntiin kohdentuvaa yleisviestintää METSO:n tarjoamista mahdollisuuksista on syytä jatkaa ja kehittää tämän selvityksen antamien tietojen perusteella.

⁵ METSO Sakasti.fi -sivustolla <http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/isp?open&cid=Content5998E2>

⁶ Tietoa METSOsta seurakunnille http://www.metsonpolku.fi/fil/metsanomistajille/Kunta_srk_metso.php

KIRJALLISUUS

- Anttila, S., Syrjänen, K. & Paloniemi, R. 2013. Kunnat ja seurakunnat METSO:n toteuttajina. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 31/2013. Helsinki. 66 s. <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/41713>
- Monimuotoisuuden turvaaminen kuntien virkistys- ja ulkoilumetsissä ja valtion retkeilyalueilla. Työryhmän muistio 21.12.2006. 30 s. http://www.metsopolku.fi/fi/tutkimus_ja_seuranta/Aineistot_toimenpiteiden_seuranta/Monimuotoisuuden_turvaaminen_kuntien_virkistys-ja_ulkoilumetsissa_ja_valtion_retkeilyalueilla_-_KuntaMETSO-tyoryhman_loppuraportti_2006.pdf
- Kirkkohallitus 2013. Kirkon tilastollinen vuosikirja. Osat VII-X Seurakuntien talous 2013. Metsätalous. <http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?open&cid=Content240FFA> [viitattu 24.9.2015]
- Koskela, T., Anttila, S., Syrjänen, K., Kuusela, S. (toim.) 2015. METSO:n tilannekatsaus 2014. Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelma 2008–2025. Luonnonvarakeskus. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 28/2015. 53 s.
- Paloniemi R., Pihlajamäki M., Jokinen M. & Ratamäki O. 2015. Metsänhoitoyhdistykset METSO-ohjelman toimeenpanossa. Metsätieteen aikakauskirja 3/2015: 165–180.
- Suomen virallinen tilasto 2013. Suomen virallinen tilasto (SVT). Kuntien ja kuntayhtymien raportit talous- ja toimintatiedot [verkkojulkaisu]. Helsinki. Tilastokeskus. http://pxweb2.stat.fi/Database/Kuntien_talous_ja_toiminta/databasetree_fi.asp [viitattu 21.8.2015]
- Valtioneuvoston periaatepäätös Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelman jatkamisesta 2014–2025. Valtioneuvosto. 18 s. http://www.metsopolku.fi/fi/METSO/METSO_periaateptsuomi.pdf

Liite I.Ympäristöministeriön rahoittamien inventointihankkeiden tulokset: kuntien ja seurakuntien omistama METSO-ohjelmaan soveltuva pinta-ala kunnittain.

	METSO-kohteiden kokonaispinta-ala (ha)	METSO-kohteiden lukumäärä ¹⁾	METSO I (ha)	METSO II (ha)	METSO III (ha)	Lehdot (ha)	Runsaslahopuustoiset kangasmetsät (ha)	Pienvesien lähimetsät (ha)	Puustoiset suot ja soiden metsäiset reunat (ha)	Metsäluhdut ja tulvametsät (ha)	Harjujen paahdeympäristöt (ha)	Maankohoamisrannikon muotoisuuskohteet (ha)	Puustoiset perinnebiotoopit (ha)	Kalkkikalliot ja ultraemäksiset maat (ha)	Metsäiset kalliot, jyrkänteet ja louhikot (ha)
VARSINAIS-SUOMEN ELY-KESKUS															
Eura	48	4	11	31	6		11		10						27
Laitila	6	3	6				5	1							
Mynämäki	21	5	6	14	1		5	3	6						7
Pori	406		202	176	28	28	111	22	24	3		211			7
Rauma	5	3													5
Salo	197	31	143	31	5										
Turku	787	60	117	438	232	15	337	14	59	4					202
Uusikaupunki	108	9	28	38	12	3	48		11						16
UUDENMAAN ELY-KESKUS															
Askola, Myrskylä, Pornainen ja Pukkila	32	4	5	18	5	2	15	1	0,1						11
Helsinki *	1 519	75	598	641	280	266	683	22	49	7					491
Inkoo	195	20	49	101	45	4	68		58	0,2					64
Lohja	209		120	58	21	16	125		27	0,3					30
Nummi-Pusula	50	9	13	30	6	3	18	9	7						11
Porvoo	69		39	18	12										
Sipoo	260	26	116	59	28	20	121	5	24	6					71
Tuusula	186	21	62	81	30	57	75		35	2			0,4		4
Vantaa	398	19	156	168	61	61	180	63	49				0,2		34
Vantaa: Bjursin alue	365	1	218	66	39										
Vantaan seurakuntayhtymä	24	4	9	2	12	1	14	2	5						
Vihti	125	12	31	43	41	16	54	4	20	2					30
KAAKKOIS-SUOMEN ELY-KESKUS															
Iitin seurakunta	15	5	9	4	2	4	11								
Kotka	268	7	122	113	23	12	109		33						104
Kouvola	107	11													
PIRKANMAAN ELY-KESKUS															
Kangasala	23	14				7	10	4	1						2
Nokia	69		25	7	37	22	31	2	1						14
Sastamala	149	22	76	56	17		25	18	50						
Tampere	694		364	255	75	131	291	90	128	2			4		48
Tampereen seurakuntayhtymä	135	11	15	65	56										
HÄMEEN ELY-KESKUS															
Asikkala	52	5	6	33	13	11	30		1						10
Hattula	17	3	8	5		2	7		3						
Heinola	220		46	110	64	36	107	4	22	0,1					51

	METSO-kohteiden kokonaispinta-ala (ha)	METSO-kohteiden lukumäärä ¹⁾	METSO I (ha)	METSO II (ha)	METSO III (ha)	Lehdot (ha)	Runsaslahopuustoiset kangasmetsät (ha)	Pienvesien lähimetsät (ha)	Puustoiset suot ja soiden metsäiset reunat (ha)	Metsäluhdat ja tulvametsät (ha)	Harjujen paahdeympäristöt (ha)	Maankohoamisrannikon muutoskohteet (ha)	Puustoiset perinnebiotoopit (ha)	Kalkkikalliot ja ultraemäksiset maat (ha)	Metsäiset kalliot, jyrkänteet ja louhikot (ha)
Hollola, Lahti ja Nastola	313					65	94	10	26	1					28
Janakkala	51	8													
Loppi	28	3	2	23	3	2	23							3	
Tammela	73	5	34	28	8	6	55		10						
ETELÄ-SAVON ELY-KESKUS															
Mikkeli	107		27	66	14										
ETELÄ-POHJANMAAN ELY-KESKUS															
Kauhava	22	5	11	11	0		10		0,4						12
Lapua	72	11	7	54	11	6	41	3	19						4
Seinäjoki	186	23	65	92	29		79		20						87
Soini	7														
KESKI-SUOMEN ELY-KESKUS															
Jyväskylä	963	63													
Karstula	56	6	39	17			16	16	24						
Karstulan seurakunta	68	6													
Kinnula	30	3	16	13			18								12
Äänekoski	30	1													
POHJOIS-SAVON ELY-KESKUS															
Kuopio	1 190		627	258	305	170	666	72	156	10			5		94
POHJOIS-KARJALAN ELY-KESKUS															
Lieksan seurakunta	62	7	35	18	10	1	28	10	23						1
Nurmeksien seurakunta	17	2	6	7	4		8								8
POHJOIS-POHJANMAAN ELY-KESKUS															
Haapajärvi	43	5					0,4	12	31						
Muhoksen seurakunta	38						9	7	18						4
Oulu: Sanginjoen alue	109		29	11	69										
Pyhäjoen seurakunta	43	3		43				22				21			
Siikalatva	35	3	18	14	2		15	1	11						8
KAINUUN ELY-KESKUS															
Kuhmo	38	2													
Puolanka	9	2				4	4		1						
Yhteensä	10 349		3 516	3 316	1 606	971	3 557	417	963	38	0	232	10	3	1 497

1) jos lukumäärä käy ilmi inventointiraportista

* Helsingin tietoja päivitetty v. 2013 inventoinnin pohjalta.

Tiedot on koottu ympäristöministeriön toimitetuista hankeraporteista. Kaikista raporteista METSO-luokka- tai elinympäristöjen pinta-alat eivät käy ilmi. Tämän takia viimeisen summariin luvut eivät kuvaa tuloksia kokonaisuudessaan.

Liite 2. Kysymykset ja vastausvaihtoehdot METSO-inventoinnin tehneisiin kuntiin suunnatussa kyselyssä keväällä 2015.

1. Taustakysymykset

Vastaajan nimi
Vastaajan toimiala / asema
Kunta / kunnat

2. Kyselyn saatekirjeen mukana tulleesta taulukosta käy ilmi, kuinka monta hehtaaria METSO-kriteerit täyttäviä alueita inventointihankkeessanne löytyi kuntanne metsistä. Tiedot on pääsääntöisesti koottu ympäristöministeriön toimitetuista kartoitusraporteista. Jos taulukon tiedoissa on virheitä, voitte kirjata korjaukset tähän tai ilmoittaa virheistä Suomen ympäristökeskukseen Susanna Anttilalle (Susanna.Anttila@ymparisto.fi, p. 0295 251 067).

3. Kirjatkaa alle, kuinka monta hehtaaria (tarkka tieto tai arvio) inventoinnissa löydettyistä METSO-kriteerit täyttävistä kohteista on jo suojeltu tai turvattu alla mainituilla keinoilla.

1. yksityisen suojelualueen perustaminen
2. myyminen valtiolle luonnonsuojelualueeksi
3. vaihtaminen valtion maahan
4. turvattu metsäsuunnittelussa
5. turvattu kaavoituksessa SL-merkinnällä tai vastaavalla suojelumerkinnällä
6. turvattu kaavoituksella muuten
7. turvattu muilla keinoin

4. Arvioikaa myös, kuinka monta hehtaaria (tarkka tieto tai arvio) kunta on päättänyt esittää suojeluun tai turvata, mutta suojelu ei ole vielä toteutunut. Jos ette vielä tiedä, mitä suojelukeinoa tullaan käyttämään, käyttäkää vaihtoehtoa 8. suojelu-/turvaamiskeino avoin.

1. yksityisen suojelualueen perustaminen
2. myyminen valtiolle luonnonsuojelualueeksi
3. vaihtaminen valtion maahan
4. turvaaminen metsäsuunnittelussa
5. turvataan kaavoituksessa SL-merkinnällä tai vastaavalla suojelumerkinnällä
6. turvataan kaavoituksella muuten
7. turvataan muilla keinoin
8. suojelu-/turvaamiskeino avoin

5. Jos vastasitte kysymyksissä 3 ja/tai 4 kohtaan ”Turvaaminen metsäsuunnittelussa”, miten kohteiden turvaaminen metsäsuunnittelussa käytännössä toteutuu?

6. Jos vastasitte kysymyksissä 3 ja/tai 4 kohtaan ”Turvataan kaavoituksella muuten”, mitä tämä käytännössä tarkoittaa?

7. Jos vastasitte kysymyksissä 3 ja/tai 4 kohtaan ”Turvataan muilla keinoin”, mitä nämä muut keinot ovat?

8. Kun kunnan sisällä neuvoteltiin ja tehtiin päätöksiä siitä, mitä inventoinneissa löydettyille METSO-kriteerit täyttävillä kohteilla tullaan tekemään, millaisia onnistumisia ja hankaluuksia neuvotteluissa oli? Mainitse kolme keskeistä onnistumista ja hankaluutta.

a. Onnistumiset

- 1.
- 2.
- 3.

b. Hankaluudet

- 1.
- 2.
- 3.

9. Millaista tukea tai tietoa kunnassa olisi tarvittu em. neuvottelujen ja päätöksenteon sujuvoittamiseksi?

10. Mitkä olivat kuntanne yhteistyötahot METSO-inventoinnin tulosten hyödyntämisessä? Miten yhteistyö sujui?

11. Onko kunnassanne vielä keskustelut ja päätöksenteko käynnissä inventoinnin mukaan METSO-kriteerit täyttävien kohteiden tulevasta maankäytöstä?

- a. kyllä, kaikkien kohteiden osalta harkinta ja päätöksenteko on vielä käynnissä
- b. kyllä, suurimman osan kohdalla harkinta ja päätöksenteko on vielä käynnissä
- c. kyllä, joidenkin kohteiden osalta harkinta ja päätöksenteko on vielä käynnissä
- d. ei, kaikkien kohteiden tulevasta maankäytöstä on sovittu tai päätökset on tehty

12. Jos inventoinnissa löydetyille METSO-kriteerit täyttävillä kohteilla on tehty tai suunnitteilla luonnonhoitoa tai ennallistamista:

- a. Kuinka monelle hehtaarille (tarkka luku tai arvio)?
- b. Mitä toimenpiteitä?
- c. Mitkä tahot ovat olleet mukana luonnonhoidon tai ennallistamisen suunnittelussa?

13. Ovatko inventoinnissa löydetty METSO-kriteerit täyttävät metsäkuviot ja alueet paikkatietona kunnan omassa maankäytön suunnittelujärjestelmässä? Voitte halutessanne tarkentaa vastaustanne.

- a. Kaikki kohteet ovat kunnan tietojärjestelmässä METSOelinympäristöinä, luonnonarvokohteina tms.
- b. Osa kohteista on kunnan tietojärjestelmässä METSOelinympäristöinä, luonnonarvokohteina tms.
- c. Ei, mutta ne ovat kunnan metsiä hoitavan tahon suunnittelujärjestelmässä
- d. Eivät ole missään suunnittelujärjestelmässä
- e. En osaa sanoa
- f. Tarkennukset

14. Jos METSO-kriteerit täyttävät kohteet ovat paikkatietona suunnittelujärjestelmässä, miten tietoa käytetään metsien hoidon ja käytön ja muun maankäytön suunnittelussa?

15. Arvioikaa seuraavien väittämien avulla mitkä seikat vähentävät kuntanne mielenkiintoa tarjota kohteita METSOon. 1 = täysin eri mieltä ... 5 = täysin samaa mieltä

- a. Kriteerit täyttäviä kohteita oli paljon, eikä niin suurta pinta-alaa haluttu suojella.
- b. Suojeluun sopivien kohteiden valinta oli vaikeaa.
- c. Jo ennen inventointia oli selvää, ettei kaikkia METSO-kohteita suojella luonnonsuojelualueina.
- d. Kohteet tai osa niistä oli mielestämme liian pieniä luonnonsuojelualueiksi.
- e. Suojelualueena suojellaan vain luontoarvoiltaan arvokkaimmat kohteet.
- f. Korvaus yksityisestä suojelualueesta ei olisi ollut riittävä.
- g. Korvaus myynnistä valtiolle ei olisi ollut riittävä.
- h. Kohteen maanomistus halutaan säilyttää kunnalla.

- i. Kohteiden maankäyttöä ei haluta sitoa pysyvällä suojeluratkaisulla.
- j. Kohteella halutaan käyttää tuottavampaa maankäyttötapaa.
- k. Kohteet halutaan pitää metsätalouskäytössä.
- l. Kohteet halutaan pitää ulkoilu- ja virkistyskäytössä.
- m. Metsätalouden aluetaloudelliset hyödyt ovat suojelualueiden perustamista suuremmat.
- n. Kohteiden luontoarvoja turvataan mieluummin kaavamerkinnällä.
- o. Kohteiden luontoarvoja turvataan mieluummin luonnonhoidon keinoin.
- p. Kohteiden luontoarvoja turvataan mieluummin huomioimalla ne metsänhoidossa.
- q. Suojelun toteuttamisen toimintatavoista (esim. suojeluesityksen tekeminen, kohteen rajaaminen) oli epäselvyyttä.
- r. Suojelukeinoista ei ollut riittävästi tietoa.
- s. Suojelun aiheuttamista käyttörajoituksista ei ollut riittävästi tietoa.
- t. Kunnan luottamusmiehet eivät olleet yksimielisiä suojeluesityksestä.
- u. Kunnan eri hallinnonalojen välillä oli ristiriitoja suojeluesityksestä.
- v. Suojeluesitys kaatui lautakunnassa/kunnanhallituksessa/-valtuustossa.
- w. Kuntalaiset vastustivat suojeluesitystä.
- x. Jokin muu syy, mikä:

16. Onko kuntanne tehnyt tarjouksen METSO-kriteerit täyttävän kohteen suojelusta ELYkeskukselle?

- a. Emme ole tehneet yhtään tarjousta ELY-keskukselle.
- b. Tarjous tehtiin ja suojelu toteutui kaikkien tarjottujen kohteiden osalta.
- c. Teimme tarjouksen, mutta neuvottelut ELY-keskuksen kanssa ovat kesken kaikkien kohteiden osalta.
- d. Teimme tarjouksen useammasta kohteesta, ja sopimus on syntynyt osasta kohteita, osan tarjous ei johtanut suojeluun.
- e. Teimme tarjouksen, mutta minkään kohteen osalta tarjous ei johtanut suojeluun.

17. Arvioikaa seuraavia väittämiä sen mukaan, miten hyvin ne vastaavat käsitystänne siitä, miksi kohteen tai kohteiden suojelu ei toteutunut asteikolla 1 = täysin eri mieltä ... 5 = täysin samaa mieltä.

- a. ELY-keskus ei pitänyt kohdetta METSOon soveltuvana.
- b. Suojeluesitys kaatui ELY-keskuksen tarjouksen jälkeen kunnan päätöselimissä.
- c. ELY-keskuksen tarjoama korvaus kohteen suojelusta yksityisenä suojelualueena oli liian alhainen.
- d. ELY-keskuksen tarjoama kauppahinta oli liian alhainen.
- e. Valtiolla ei ollut sopivia vaihtomaita tai halukkuutta maanvaihtoihin.
- f. Rajauksesta ei päästy yksimielisyyteen ELYkeskuksen kanssa.
- g. Ympäristöministeriö hylkäsi kohteen suojelun tai kaupan.
- h. Kohde olisi haluttu myydä valtiolle, mutta ELY-keskus tarjosi vain mahdollisuutta perustaa yksityinen suojelualue.
- i. Kohde olisi haluttu yksityiseksi suojelualueeksi, mutta ELY-keskus tarjosi vain mahdollisuutta myydä kohde valtiolle.
- j. Jokin muu syy, mikä:

18. Jos kuntanne suojeli kohteen yksityisenä suojelualueena, arvioikaa kouluarvosanoin (4-10) suojelusta maksetun korvauksen riittävyttä? Voitte myös perustella vastaustanne.

19. Jos kuntanne myi kohteen valtiolle, arvioikaa kouluarvosanoin (4-10) suojelusta maksetun korvauksen riittävyttä? Voitte myös perustella vastaustanne.

20. Tarkastelkaa alla lueteltuja erilaisia suojelu- ja turvaamiskeinoja sen mukaan, kuinka hyvin arvioitte niiden sopivan luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen kuntanne metsissä. 1= turvaa erittäin huonosti ... 5 = turvaa erittäin hyvin

- a. Perustetaan yksityinen suojelualue
- b. Myydään valtiolle luonnonsuojelualueeksi / vaihdetaan alue valtion maahan
- c. Turvataan metsäsuunnittelussa
- d. Turvataan kaavoituksessa SL-merkinnällä
- e. Turvataan kaavoituksella muuten (esim. metsätalousalue muutetaan virkistysalueeksi)
- f. Tehdään luonnonhoitoa tai ennallistamista.

21. Mihin muuhun kuin METSO-kohteiden turvaamiseen inventoinnissa kerättyjä tietoja on hyödynnetty kunnassanne?

22. Onko inventointiraportti kuntalaisten vapaasti saatavilla (esim. internetissä)?

Kyllä, miten?

On tavoitteena laittaa se saataville. Milloin ja miten?

Ei

23. Arvioikaa seuraavien väittämien avulla missä asioissa ja millaista tukea kunnassanne tarvittaisiin inventoinnissa kerättyjen tietojen hyödyntämisessä ja METSO-ohjelmaan soveltuvien kohteiden suojelun ja turvaamisen edistämiseksi? 1 = täysin eri mieltä ... 5 = täysin samaa mieltä

- a. Suojeluun soveltuvien kohteiden valinnassa
- b. Sopivan suojelu- ja / tai turvaamiskeinon valinnassa
- c. Tietoa miten alueen suojelusta, korvauksista ja rajauksesta sopiminen etenee ELYkeskuksen kanssa
- d. Tukea suojeluesityksen tekemiseksi ELYkeskukselle
- e. Tukea neuvotteluihin kunnan sisällä
- f. ELY-keskuksen asiantuntijan tai muun asiantuntijan kertomaan METSO-ohjelmasta kunnan työntekijöille, luottamushenkilöille ja / tai kuntalaisille
- g. Tietoa korvauksen määrästä eri suojelukeinoilla (valtiolle myyminen, YSAalueen perustaminen)
- h. Tietoa suojelun aiheuttamista käyttörajoituksista
- i. Tietoa ja asiantuntija-apua kohteiden luontoarvojen edistämiseksi esim. hoitotoimin
- j. Tiedotemateriaalia METSOsta kunnan työntekijöille, luottamushenkilöille ja
- k. kuntalaisille, esim. esitteitä
- l. Tietoa suojelun ja muiden käyttömuotojen kustannuksista ja hyödyistä
- m. Tietoa luontokohteiden ekologisesta arvosta
- n. Asiantuntija-apua luontopainotteisten metsäsuunnitelmien tekemisessä
- o. Tietoa ja tukea arvokkaiden kohteiden luonnonhoidosta ja / tai ennallistamisesta
- p. Tietoa luonnon monimuotoisuudesta ylipäättänsä
- q. Muuta, mitä?

24. Onko kuntanne omistamilta alueilta kartoitettu METSO-kohteita ja -elinympäristöjä myös ympäristöministeriön rahoittaman inventointihankkeen jälkeen?

25. Lopuksi voitte antaa palautetta METSO-ohjelmasta, esim. sen kehittämistarpeista kuntien näkökulmasta.

Liite 3. Kysymykset ja vastausvaihtoehdot METSO-inventoinnin tehneisiin seurakuntiin suunnatussa kyselyssä keväällä 2015.

1. Taustakysymykset

Vastaajan nimi
Vastaajan toimiala / asema
Seurakunta

2. Saatekirjeen mukana tulleet taulukosta käy ilmi, kuinka monta hehtaaria METSO-kriteerit täyttäviä alueita inventointihankkeessanne seurakuntanne metsistä löytyi. Tiedot on poimittu ympäristöministeriön toimitetuista kartoitusraporteista. Jos taulukon tiedoissa inventoinnin tuloksista on virheitä, voitte kirjata korjaukset tähän tai ilmoittaa virheistä Suomen ympäristökeskukseen Susanna Anttilalle (Susanna.Anttila@ymparisto.fi, p. 0295 251 067).

3. Mitä inventointihankkeessa löydetyille METSO-kohteille on tapahtunut hankkeen jälkeen? Kirjatkaa alla olevaan taulukkoon montako hehtaaria (tarkka tieto tai arvio) inventoinnissa löydetyistä METSO-kriteerit täyttävistä kohteista on jo suojeltu tai turvattu alla mainituilla keinoilla.

1. yksityisen suojelualueen perustaminen
2. myyminen valtiolle luonnonsuojelualueeksi
3. vaihtaminen valtion maahan
4. turvattu metsäsuunnittelussa
5. turvattu muilla keinoin

4. Arvioikaa myös, kuinka monta hehtaaria (tarkka tieto tai arvio) seurakunta on päättänyt esittää suojeluun tai turvata, mutta suojelu ei ole vielä toteutunut. Jos ette vielä tiedä, mitä suojelukeinoja tullaan käyttämään, käyttäkää vaihtoehtoa 6. suojelu-/turvaamiskeino avoin.

1. yksityisen suojelualueen perustaminen
2. myyminen valtiolle luonnonsuojelualueeksi
3. vaihtaminen valtion maahan
4. turvaaminen metsäsuunnittelussa
5. turvataan muilla keinoin
6. suojelu-/turvaamiskeino avoin

5. Jos vastasitte kysymyksissä 3 ja/tai 4 kohtaan ”Turvaaminen metsäsuunnittelussa”, miten kohteiden turvaaminen metsäsuunnittelussa käytännössä toteutuu?

6. Jos vastasitte kysymyksissä 3 ja/tai 4 kohtaan ”Turvataan muilla keinoin”, mitä nämä muut keinot ovat?

7. Kun seurakunnan sisällä neuvoteltiin ja tehtiin päätöksiä siitä, mitä inventoinneissa löydetyille METSO-kriteerit täyttävillä kohteilla tullaan tekemään, millaisia onnistumisia ja toisaalta hankaluuksia neuvotteluissa oli? Mainitse kolme keskeistä onnistumista ja hankaluutta.

Onnistumiset

- 1.
- 2.
- 3.

Hankaluudet

- 1.
- 2.
- 3.

8. Millaista tukea tai tietoa seurakunnassa olisi tarvittu em. neuvottelujen ja päätöksenteon sujuvoittamiseksi?

9. Mitkä olivat seurakuntanne yhteistyötahot METSO-inventoinnin tulosten hyödyntämisessä? Miten yhteistyö sujui?

10. Onko seurakunnassanne vielä keskustelut ja päätöksenteko käynnissä inventoinnissa löytyneiden METSO-kriteerit täyttävien kohteiden tulevasta maankäytöstä?

kyllä, kaikkien kohteiden osalta harkinta ja päätöksenteko on vielä käynnissä
kyllä, suurimman osan kohdalla harkinta ja päätöksenteko on vielä käynnissä
kyllä, joidenkin kohteiden osalta harkinta ja päätöksenteko on vielä käynnissä
ei, kaikkien kohteiden tulevasta maankäytöstä on sovittu tai päätökset on tehty

11. Arvioikaa seuraavien väittämien avulla niitä tekijöitä, mitkä vähentävät seurakunnan mielenkiintoa tarjota kohteita METSOon. 1 täysin eri mieltä ... 5 täysin samaa mieltä

- a. Kriteerit täyttäviä kohteita oli paljon, eikä niin suurta pinta-alaa haluttu suojella.
- b. Suojeluun sopivien kohteiden valinta inventointiraportin perusteella oli vaikeaa.
- c. Jo ennen inventointia oli selvää, ettei kaikkia METSO-kohteita suojella luonnonsuojelualueina.
- d. Kohteet tai osa niistä oli mielestämme liian pieniä luonnonsuojelualueiksi.
- e. Suojelualueena suojellaan vain luontoarvoiltaan arvokkaimmat kohteet.
- f. Korvaus yksityisestä suojelualueesta ei olisi ollut riittävä.
- g. Korvaus myynnistä ei olisi ollut riittävä.
- h. Kohteen maanomistus halutaan säilyttää seurakunnalla.
- i. Kohteiden maankäyttöä ei haluta sitoa pysyvällä suojeluratkaisulla.
- j. Toisenlaisella maankäytöllä kohteista saadaan korkeampi tuotto.
- k. Kohteet halutaan pitää metsätalouskäytössä.
- l. Kohteet halutaan pitää ulkoilu- ja virkistyskäytössä.
- m. Metsätalouden aluetaloudelliset hyödyt ovat suojelualueiden perustamista suuremmat.
- n. Kohteiden luontoarvoja turvataan mieluummin luonnonhoidon keinoin.
- o. Kohteiden luontoarvoja turvataan mieluummin huomioimalla ne metsänhoidossa.
- p. Suojelun toteuttamisen toimintatavoista (esim. suojeluesityksen tekeminen, kohteen rajaaminen) oli epäselvyyttä.
- q. Suojelukeinoista ei ollut riittävästi tietoa.
- r. Suojelun aiheuttamista käyttörajoituksista ei ollut riittävästi tietoa.
- s. Seurakunnan luottamusmiehet eivät olleet yksimielisiä suojeluesityksestä.
- t. Seurakunnan eri hallinnonalojen välillä oli ristiriitoja suojeluesityksestä.
- u. Suojeluesitys kaatui kirkkovaltuustossa /seurakuntaneuvostossa.
- v. Seurakuntalaiset vastustivat suojeluesitystä.
- w. Jokin muu syy, mikä:

12. Jos seurakuntanne suojeli kohteen yksityisenä suojelualueena, arvioikaa kouluarvosanoin (4 - 10) suojelusta maksetun korvauksen riittävyttä? Voitte myös perustella vastaustanne.

13. Jos seurakuntanne myi kohteen valtiolle, arvioikaa kouluarvosanoin (4-10) suojelusta maksetun korvauksen riittävyyttä? Voitte myös perustella vastaustanne.

14. Arvioikaa seuraavien väittämien avulla, missä asioissa seurakunnassanne tarvittaisiin tukea inventoinnissa kerättyjen tietojen hyödyntämiseksi ja METSO-ohjelmaan soveltuvien kohteiden suojelun ja turvaamisen edistämiseksi? 1= täysin eri mieltä ... 5= täysin samaa mieltä

- a. Suojeluun soveltuvien kohteiden valinnassa
- b. Sopivan suojelu- tai turvaamiskeinon valinnassa
- c. Seurakunnan kohteiden arvottamisessa osana kunnan metsien kokonaisuutta
- d. Tietoa miten alueen suojelusta, korvauksista ja rajauksesta sopiminen etenee ELYkeskuksen kanssa
- e. Tukea suojeluesityksen tekemiseksi ELYkeskukseen
- f. Tukea neuvotteluihin seurakunnan sisällä
- g. ELY-keskuksen asiantuntijan tai muun asiantuntijan kertomaan METSO-ohjelmasta seurakunnan työntekijöille, luottamushenkilöille ja seurakunnan jäsenille
- h. Tietoa korvauksen määrästä eri suojelumenetelmillä
- i. Tietoa suojelun aiheuttamista käyttörajoituksista
- j. Tietoa ja asiantuntija-apua kohteiden luontoarvojen edistämiseksi esim. hoitotoimin
- k. Tiedotemateriaalia METSOsta seurakunnan työntekijöille, luottamushenkilöille ja seurakunnan jäsenille, esim. esitteitä
- l. Tietoa suojelun ja muiden käyttömuotojen kustannuksista ja hyödyistä
- m. Tietoa luontokohteiden ekologisesta arvosta
- n. Asiantuntija-apua luontopainotteisten metsäsuunnitelmien tekemisessä
- o. Tietoa luonnon monimuotoisuudesta ylipäättänsä
- p. Muuta, mitä?

15. Onko inventointiraportti asiasta kiinnostuneiden vapaasti saatavilla (esim. internetissä)?

Kyllä, miten?

On tavoitteena laittaa se saataville. Milloin ja miten?

Ei

16. Lopuksi voitte antaa palautetta ja kehittämisohjeita METSO-ohjelmasta.

Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelmassa (METSO) suojellaan metsiä monipuolisesti: sen lisäksi että yksityiset maanomistajat voivat tarjota metsiään suojeluun, myös julkisyhteisöt – kunnat ja seurakunnat – voivat edistää toimintaohjelman tavoitteita eri tavoin.

Tässä selvityksessä kerrotaan, miten kunnat ja seurakunnat ovat osallistuneet METSO-ohjelmaan. Esille on nostettu myös kehittämiskohteita ja toimenpiteitä, joilla julkisyhteisöjen osallistumista METSOon ja kiinnostusta metsien luontoarvojen turvaamiseen voitaisiin parantaa.

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

ISBN 978-952-11-4546-9 (PDF)

ISSN 1796-1726 (verkkoj.)